Республиканская
БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!
ЧИТ. ЗАЛ

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

36-хи жэлээ гарана

№ 278 (9110)
НОЯБРИИН 26
ЧЕТВЕРГ
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Партийна, советскэ, ажахын, профсоюзай, комсомолой организацинуудта, промышленностиин, транспортын предприятинуудай, барилгануудай, колхоз, совхозуудай, научно-шэнжэлэлгын, проектнэ институдуудай, конструкторска бюро, культурно-ажаһуудалай эмхи зургаануудай, совнархозуудай, министерствонүүд болон зургаануудай ажалшадта хандаһан

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй

БЭШЭГ

Арадай ажахыда электрын элшэ хүсэ ашагтай һайнаар хэрэглэхэ тухай

Нүхэдүүд!

Техникые саг үргэлжэ улам шэнэдхэн һайжаруулха гээшэ долоон жэлэй түсэб дүүргэхэ ябадалай шухалын шухала нүхэсэлынь мүн. Арадай ажахые электрын элшэ хүсөөр хангалта энэ дэбжэлтын үндэһэ һууринь болоно. Электрын элшэ хүсэ бүри үргэнөөр хэрэглээгүй һаа, саашадаа үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулга болон автомат зэбсэг хэрэглэхын, ажалай бүтээсые эрид ехээр дээшэлүүлхын аргагүй бшуу. Олониитын шэнэ байгуулалтын илаха хэрэгтэ электрын элшэ хүсэн шиидхэхы удхашанартай гэжэ манай агууехэ вождь, багша В. И. Ленин һургадаг байгаа. «Совет засаг тогтоогоод, бүхы ороноо зайн галаар хангаад байхада коммунизм илаха» гэжэ тэрэ хэлэһэн юм.

Хүндэ индустриие булюу ехээр хүгжөөхэ тухай Коммунистическэ партиин эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолгын ашаар СССР дотор электрын элшэ хүсэ үгэдэг хүсэн түгэлдэр үйлэдбэри байгуулагдаа. Энэ үйлэдбэри хадаа арадай ажахын бүхы һалбаринуудта хэрэглэгдэдэг электрын элшэ хүсэ хурдан түргэнөөр улам ехэ болгохо, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, электрын элшэ хүсөөр арад зоной хэрэглэмжые бүри һайнаар хангаха арга боломжо олгоно.

Мүнөө үедэ манай орон электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгөөр Европодо—нэгэдэхи һуурида, дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуурида гаранхай. Мүнөө СССР дотор электрын элшэ хүсэн Англи Баруун Германи хоёройхидо орходоо ехээр үйлэдбэрилэгдэнэ. Манай промышленностьда электрын элшэ хүсэ ехээр хэрэглэдэг электрометаллурги, электрохимиин үйлэдбэри хурдан түргэнөөр хүгжэнэ, металлнуудые гал дүлөөр халааха ажалмэри индукционно электрын элшэ хүсөөр хэгдэдэг, механическа аргын орондо тэдэниие электрын аргаар болбосоруулга хэрэглэгдэдэг болонхой. Электрын хүсөөр гагналга үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Транспорт дээрэ ууралай орондо электрын элшэ хүсэн улам түргэнөөр хэрэглэгдэдэг боложо байна.

Ороноо бүхы дээрэнь электрын элшэ хүсөөр хангаха тухай агууехэ Ленинэй захяа һургаалые бэелүүлхэ шиидхэхы шатада Советскэ Союз ороод байна. Электростанцинуудай хүсые хоёр дахинһаа үлүүгээр ехэ болгохо, электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые жэлдээ 500—520 миллиард киловатт-час хүрэтэр дээшэлүүлхэ гэжэ долоон жэлэй түсэбөөр хараалагданхай. Промышленностиие электрын элшэ хүсөөр саашадань зэбсэгжүүлхэтэй хамта 20 мянган километр тухай ута түмэр харгы, тэрэшэлэн бүхы совхозууд, колхозууд болон хүдэлмэришэнэй тосхонууд электрын элшэ хүсөөр хангагдаха юм. Хэдэн миллион совет хүнүүд энэ түсэб дүүргэхын түлөө оролдосо ехэтэйгээр ажаллажа байна. Тиимэ болохолоороо, арадай ажахын бүхы һалбаринуудые, городууд болон хүдөөгэй арад зоной хэрэглэмжые электрын элшэ хүсөөр саашадань бүри һайнаар хангаха ажал туйлагдаха болоно.

Тиибэшье электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэ талаар оронойнгоо улам бүри ургажа байгаа хэрэглэмжые бүри дүүрэнээр хангахын тулада энергетическэ хүсые ехэ болгохотой хамта электрын элшэ хүсэ арьбадхан хүгжөөлгэдэ һомологдоһон ажал болон мүнгэ зөөриһөө ашаг туһа үлэмжэ ехээр абаха ябадал туйлаха хэрэгтэй. Тиимэһээ промышленностьда, түмэр замай болон городуудтахи транспорт дээрэ, коммунально-ажаһуудалай предприятинуудта электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэ, промышленна болон олониитын байшангуудые, үйлсэ, талмай, байрын гэрнүүдые зайн галаар гэрэлгүүлхэ хэрэгтэ киловатт-час бүхэниие ашагтай һайнаар гаргашалха хэрэгтэй. Арадай ажахыда болон ажаһуудалда электрын элшэ хүсэ бодомжотойгоор гаргашалха хэрэг эмхидхэхэ гээшэ бүхы гүрэн түрын туйлай ехэ удхашанартай зорилго болохо ёһотой.

Манай орон дотор электрын элшэ хүсэ адагай захынь нэгэ процентээр алмаха гээшэ ямар удхатайб? Энэ хадаа нэгэ жэлэй турша соо 2,6 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмаха гэһэн удхатай. Электрын эды шэнээн элшэ хүсэ үйлэдбэрилхын тулада тепловой электростанцинууд нэгэ миллион тонно шахуу ольһо ехэтэй нүүрһэ гаргашалдаг байна. Хэрбээ алмагдаһан энэ электрын элшэ хүсэ ажал дээрэ хэрэглээд байбал, тэрэнэй хүсөөр 130 миллион тонно нүүрһэ гэхэ гү, али миллион тонно нефть, мүн алюминиин холисотой шабарлиг шоройһоо 125 мянган тонно алюмини абажа болохо юм.

Совнархозууд, предприятинуудай коллективүүдэй зүгһөө электрын элшэ хүсэ гамтайгаар гаргашалха талаар һайн үрэ дүн туйлажа байһан тухай али олон жэшээнүүдые дурдажа болохоор. Үйлэдбэриин технологи нарижуулан һайжаруулһанай, тэхеэрэлгэнүүдые зүбөөр ашатлаһанай, гээлтэ хоролтонуудые болюулһоной ашаар 1959 оной түрүүшын хахад жэлэй турша соо Ленинградай Кировскэ завод, Москвагай областиин «Электросталь» завод, Запарожиин арбазивна завод дээрэ 23 миллион киловатт-час шахуу электрын элшэ хүсэн алмагдаһан байна. Урда-Уралай түмэр харгын хүдэлмэрилэгшэд электровозуудые ашагтай һайнаар жолоодоһоной ашаар мүн лэ энэ соо 35,5 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмаа. Тэрээнтэй хамта электрын элшэ хүсэ ашагтай һайнаар хэрэглэхэ асуудалнуудта хаа хаанагүй ёһотой анхарал хандуулагдаагүй гэһэн баримтанууд КПСС-эй Центральна Комитедтэ бии. Совнархозуудай, министерствонүүд болон зургаануудай олон предприятинуудта электрын элшэ хүсэн эзэн бусаар гаргашалагдана, горьтойхон хэмжээнэй электрын элшэ хүсэн туһагүйгөөр хэрэглэгдэнэ.

Һүүлэй үедэ ажахын, партийна, советскэ, профсоюзай болон комсомолой организацинууд электрын элшэ хүсэ алмахын түлөө ябуулдаг тэмсэлээ һуларуулаа гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Арадай ажахые электрын элшэ хүсөөр хангаха тушаа һүүлэй жэлнүүдтэ туйлагдаһан амжалта электрын элшэ хүсэ хайрагүйгөөр гаргашалха баримтанудта һанаа амараар хандаха ябадал зарим хүдэлмэрилэгшэдтэ түрүүлһэн байна. Электрын элшэ хүсэ хоролто үрилтэдэ оруулһан ушарые туһагүйгөөр шатаагдаһан нүүрһэн, нефть, газ гэхэ мэтээнэр бодомжолжо үзэдэггүй байха юм.

Технологиин хүсэд нарижуулагдаагүй дээрэһээ, түхеэрэлгэ дутамагаар хэрэглэгдэдэг, дэмы хүдэлгэгдэдэгһөө агрегадууд, установконууд болон хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдэй бүтэн бэшэ байһанһаа шалтагаалан, жэлэй турша соо 11 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэн промышленность ба транспорт дээрэ ашаг үрэгүйгөөр гаргашалагдаһан байна. Ондоогоор хэлэбэл, ашаггүйгөөр гаргашалагдаһан электрын элшэ хүсэнэй хэмжээн В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Волжско ГЭС мэтын иимэ ехэ электростанциин жэл соо үйлэдбэрилхэ электрын хүсэнһөө үлүү болоно.

Челябинска совнархозой харьяата Уральска автомобилиин заводой электротермическэ үйлэдбэридэ 1 миллион шахуу киловатт-час электрын элшэ хүсэн жэл соо хараалагдаһанһаа үлүүгээр гаргашалагдадаг байба. Эндэ хайлуулгын технологи ходо эбдэгдэдэг, электропеэшэнүүд хүсэд ашаглагдадаггүй, техническэ муу байдалда байлгагдадаг байгаа. Ондоошье совнархозуудай хэдэ хэдэн предприятинуудта иимэл ушар үзэгдөө. Тэрээнһээ боложо, электрическэ пеэшэнүүдые ашаглаха үедэ жэл соо 2 миллиард киловатт-час хүрэтэр электрын элшэ хүсэн хоролто үрилтэдэ оруулагдадаг байна.

«Тулауголь» комбинадай шахтануудта тээлгэ, зөөлгын хаһа саг соогоо эмхидхэгдээгүйһөө боложо, бункернууд ба вагонуудта нүүрһэ дахинаа ашахын тулада квартал соо 4 миллион үлүүтэй киловатт-час электрын элшэ хүсэн дэмы гаргашалагдана.

Олохон предприятинуудта агаар нягтаруулжа хэрэглэхын тулада нилээд ехэ электрын элшэ хүсэн үлүүлэн гаргашалагдадаг. Кемеровскэ совнархозой «Кузбассэлектромотор» завод, Харьковска тракторай завод тэдэнэй тоодо ороно. Эдэ заводуудта нягтаруулагдаһан агаарай гээлтэ хоролтонь 25—30 процент болоно.

Электростанцинуудай үйлэдбэриинь хэрэглэлдэ тон ехэ электрын элшэ хүсэн гаргашалагдадаг байһаар. 1958 ондо тепловой электростанцинууд үйлэдбэридэг электрын элшэ хүсэнэйнгөө 8 процент шахууе өөһэдынгөө хэрэглэлдэ гаргашалһан, харин Ригиин, Дорогобужска ба бусад хэдэн электростанцинууд 12—13 процентыень гаргашалһан байгаа.

Электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг ажахыда гээгдэлэй тохёолдоһон, тэрээниие ашаглаха хэрэгтэ ехэхэн дутуу дундануудай ушарһан дээрэһээ электрын элшэ хүсэнэй дэмы талаар хорохо гээгдэхэ ябадал жэл соо 1 миллиард киловатт-часта хүрэһэн байха юм. Электродамжуулдаг лининүүдтэ, илангаяа Ростовско, Калининградска, Одесскэ ба бусад хэдэн энергосистемэнүүдэй хубаарилан тараадаг газарнуудтань нормоһоо гадуур нилээд ехэ электрын элшэ хүсэн гээгдэнэ. Олохон заводууд доторхи электродамжуулганууд хангалтагүй байжа, электрын элшэ хүсэнэй нилээд ехээр хорохо гээгдэхэ ушар тохёолдоно.

Зайн гал болгогдон гаргашалагдадаг электрын элшэ хүсэн хэр ехэ үрэтэйгөөр ашаглагданаб?

Мэргэжэлтэдэй тоолон гаргаһанай ёһоор, зайн гал дамжуулдаг түхеэрэлгэнүүдтэхи электрын элшэ хүсэнэй хоролто гээлтэ жэл бүри 7 миллиард үлүүтэй киловатт-час болоно. Энэнь юун дээрэһээ тохёолдоноб гэхэдэ: манайда зайн гал гаргаха хүсэд нарижуулагдаагүй схемэнүүд хэрэглэгдэнэ, зайн гал үгэдэг хэрэгсэлнүүд муугаар байлгагдана, тэдэнэй ба зайн гал сасаха техническэ арматурын шанар бирагүй байна. Газоразрядна арьбан һайн электроламланууд дутамагаар бүтээгдэн гаргагдана, мүн баһа юрын гэрэл хэрэглэхэ арга боломжо муугаар ашаглагдана. Зайн гал гаргадаг хэрэгсэлнүүд, хананууд, потолоогуудта тортог шандаруугай, хирэ тооһоной халдаһанһаа боложо, зарим фабриканууд ба заводуудта үдэрэй сагташье гэрэл хэрэглэн хүдэлмэрилдэг байха юм.

Городуудай үйлсэнүүдтэ зайн галай хэды шэнээн хэрэглэгдэхэ байһанһаань дулдыдуулан тааруулагдажа табигдадаггүй, харин угаа ехэ элшэ хүсэн дэмы гаргашалагдадаг байна. Тэрээнһээ шалтагаалан, һүниин сагта городууд соогуур айхабтар олон гал яларан носожо байдаг. Хэдэн миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн иигэжэ ашаггүйгөөр гаргашалагдадаг байна. Тиимэ болохолоороо, хүнэй хүсөөр гаргагдаһан элшэ хүсэн дэмы талаар шатана.

Коммунистическэ партимнай социалистическэ байгуулалтын бүхы шатануудта хүсэ, эдлэл хэрэгсэл ба мүнгэ зөөри арьбалха асуудалнуудые тон шухала удхашанартайда тоолодог байгаа. Арадай баялигта эзэн бусаар хандадаг, гамгүйгөөр гаргашалдаг ябадал манай ниитын байгуулалтада харша үзэгдэл болоно гэжэ нэгэнтэ бэшэ зааһан байха юм. Тиимэл ушарһаа электрын элшэ хүсые гамтайгаар гаргашалхын түлөө эрид шанга тэмсэл дэлгэрүүлхэ, арадай ажахын һалбари бүхэндэ, үйлэдбэриин предприяти, участок бүхэндэ, түмэр замай, городуудай транспорт дээрэ, барилганууд болон ажаһуудалда электрын элшэ хүсэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ ябадал хангаха гээшэ бүхы партийна, советскэ, ажахын, профсоюзай, комсомолой организацинуудай хойшолуулашагүй зорилго болохо ёһотой.

Энэ зорилгоёо зүбөөр ойлгохо шухала байна. Электрын элшэ хүсые зүбөөр хэрэглэлгые хорооохо тухай хэлэгдэнэгүй. Арадай ажахые электрын элшэ хүсөөр хангалгын долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан эршэ темп, үйлэдбэриин хэмжээнэй, ажалай бүтээсын ургалтань электрын элшэ хүсэ улам, улам ехээр хэрэглэхые эринэ. Тиимэ элшэ хүсэн үгтэхэшье байха. Ганцахан 1960 оной турша соо промышленностьдахи ажалые электрын элшэ хүсөөр хангалга 8 процентээр нэмэхэ зэргэтэй.

Манай арад зоной культурна ажаһуудалые улам һайжаруулха электрическэ, радиотехническэ приборнууд болон аппарадууд долоон жэл соо бүри ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болохо байна. Орон доторхи киноустановконуудай тоое 118—120 мянга хүрэтэр олошоруулха, 100 шэнэ телецентр ба станцинуудые бариха гэжэ хараалагданхай. Үнгэрөөшэ 7 жэлэйхиһээ 1,8 дахин олон радиоприёмнигууд ба радиолампа, 4,6 дахин олон телевизорнууд, 5,8 дахин олон холодильнигууд, юумэ угаадаг 9,1 олон машинанууд ба приборнууд хүн зондо худалдагдаха. Энээнтэй дашарамдуулан, ажаһуудалда хэрэглэгдэдэг электрын элшэ хүсэнэй хэмжээн хэдэн миллиард киловатт-часаар нэмэхэ болоно.

Партимнай арад зоной хүсэл эрмэлзэлгые үндэһэ болгон, электрын элшэ хүсэнэй талаар арадай ажахын, совет хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэлые бүрин хангахын тулада, тэрэниие хурдан түргэнөөр, хаа хаанагүй дэлгэрүүлхын тулада шухала бүхы юумэ хэжэ байна, хэхэ байха. Гэхэ зуура электрын элшэ хүсые зүбөөр, химгатайгаар, һайнаар гаргашалха ёһотойбди. Промышленна предприятинууд, барилганудта, транспорт дээрэ электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэ ёһотой һайн гурим тогтоохо, тохёолдодог гээлтэ хоролтонуудые зайсуулхын тула зохихо хэмжээ абаха шухала. Үйлэдбэри дээрэ технологиин гурим журам тон нарииваар сахиха, технологиин, энергетикын түхеэрэлгэ тон ашагтай һайнаар хэрэглэхэ, агрегадууд, электрохэрэгсэлнүүд, зайн гал үгэдэг түхеэрэлгэ ба хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдые бүтэн бүрин байлгаха асуудалда түбхын түрүүн гол анхарал хандуулагдаха ёһотой. Электрын элшэ хүсые зүбөөр гаргашалхын түлөө бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгые бүри ехэ болгохо хэрэгтэй.

Продукци бүхэндэ гаргагдадаг электрын элшэ хүсэнэй нормые үлүү ехэ болгоһон, гүрэндэ хохидолтой ябадал зарим совнархозуудта гаргагдана. Жэшээлэн хэлэбэл, Горьковско совнархозой «Красное Сормово» завод 1959 оной түрүүшын хахад жэлэй турша соо гол үйлэдбэридөө электрын элшэ хүсэ хэрэглэхэ нормые 1958 ондо гаргагдаһан хэмжээнһээ 8 процентээр ехэ болгожо тогтооһон байна. Иигэжэ нормыень ехэ болгоһоной хэрэг бии байгаа гү? Түрүүшын хахад жэл соо тус заводой хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдһээ харахада, тиигэһэнэй хэрэг үгы байһаниинь элирнэ. Энэ үе соо электрын элшэ хүсэн 10 процентээр алмагдаа. Нормо иигэжэ тогтоохودو һанаагаа амархa, оһол назагайгаар хандаха ябадал түрүүлнэ, арадай баялигые хулгайлхада туһална. Нормо зүбөөр тогтоогоод, электрын элшэ хүсые үлүүсэ ехээр гаргашалха ябадалые болюулха, алмалта хэхэ шэнэ арга боломжонуудые элирүүлжэ, ашаглаха хэрэгые урмашуулжа байха хэрэгтэй.

Научно-шэнжэлэлгын, проект табидаг институдуудай, электромашина бүтээлгын, металлургическа болон промышленностиин бусад һалбаринуудай заводуудай хүдэлмэрилэгшэд электрын элшэ хүсые бүри ашагтай һайнаар хэрэглэхын тула ехэ юумэ хэжэ шадахашье, хэхэ уялгатайшье юм. Мүнөө үеын технологическа арга дүрые, үндэр бүтээсэтэй, ехэ алмалта хэдэг машина болон түхеэрэлгэнүүдые, ажаһуудалда хэрэглэгдэдэг электрическэ болон радиотехническэ приборнуудые, аппарадуудые, шэнэ һайн изоляционно, светотехническэ, суранзан болон бусад хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэридэ түргөөр нэбтэрүүлхэ гээшэ тэдэнэй уялга мүн болоно.

Халуун аргаар детальнуудые болбосоруулхадаа электрын элшэ хүсөөр халааха аргые нэбтэрүүлһэнэй ашаар хэрэгсэл бүхэндэ гаргашалагдадаг электрын элшэ хүсэн, электрическэ пеэшэнүүдтэ халааһантай сасуулхада, хоёр дахин багаар гаргашалагдадаг болоо. Электрын хүсөөр хэгдэдэг гар гагналгые автомат аргаар хэдэг болоходо мүн лэ иимэ үрэ дүн туйлагдана. Электрическэ пеэшэнүүдтэ кислород хэрэглэжэ, булад хайлуулгада электрын элшэ хүсые гаргашалга, кислород абахын тула гаргашалагдадаг электрын хүсые тоолосон, 5—10 процентээр доошолно.

Хүйтөөр дабтагдаһан буладаар хэгдэһэн суранзан утаһатай шэнэ трансформаторнуудые ашаглахада электрын элшэ хүсые багаар гаргашалдаг, ашаг ехэтэй электродвигательнүүдые хэрэглэхэдэ жэл соо, тухайлхада, 3 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмахые хангана. Промышленна электролизна түхеэрэлгэнүүдтэ механическа аргаар, мүн полупроводниково элементын хүсөөр тэниилгэдэг хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхэдэ электрын элшэ хүсэн 8—10 процент багаар гаргашалагдана.

Ехэ хүсэтэй элшые дамжуулхадаа тэрэниие хэрэглэгдэдэг газартань дүтэ болгоохо, электрын элшэ хүсэ хэрэглэдэг предприятида дүтэ трансформаторна станцинуудые бариха, промышленностиин электротүхеэрэлгэнүүдэй хүсые ехэ болгоохо — эдэ бүгэдэ хадаа электрическэ утаһаар дамжуулхадаа электрын элшэ хүсэнэй гээлтые бага болгоохо гол шухала арга боломжонууд гээшэ. Ороной энергосистемын хүсые 0,01-ээр ехэ болгообол, жэл бүри 500 миллион киловатт-часһаа ехэ электрын элшэ хүсэн алмагдажа болохо байна.

Гэрэлтүүлхэ зорилготойгоор электрын элшэ хүсые ашагтай һайнаар гаргашалхын тула гэрэл үгэдэг ашагтай хэрэгсэлнүүдые, нэн түрүүн люминесцентнэ лампануудые хэрэглэхэ ябадал ехэ удхашанартай юм. СССР—эдэ лампануудай Эхэ орон мүн. Теэд промышленностиин зарим хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө шэнэ юумэндэ дурагүй байдаг дээрэһээнь манайда иимэ лампануудые үйлэдбэрилгэ тон һулаар хүгжөөгдэнэ. Мүнөөнэй юрын электроламлануудай хахадые шэнэ люминесцентнэ лампануудаар һэлгээ һаа, жэл соо 2,5 миллиард киловатт-час шахуу электрын элшэ хүсэн алмагдажа болохо байһаниинь мэдээжэ. Тиигэбэл хүдэлмэриин газар хоёрһоо дээшэ шахуу дахин һайнаар гэрэлтүүлэгдэжэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, ажалай эрхэ нүхэсэлые һайжаруулха хэрэгтэ туһалха байна бшуу. Иигэжэ алмагдаһан электрын элшэ хүсөөр «Трехгорная мануфактура» гэжэ хлопчато-бумажна комбинат шэнги текстильнэ промышленностиин тиимэ томо 100 шахуу предприятиие жэлэй туршада хангахада хүсэд хүрэхэ юм.

Электролампа бүтээдэг предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд гансахан газоразрядна лампануудые олоор, шанар һайнтайгаар гаргаха уялгатай бэшэ. Харин юрын электролампануудай шанарые һайжаруулха зорилго тэдэнэй урда табигдана. Эдэ лампануудай гэрэл үгэлгые арбан процентээр дээшэлүүлээ һаа, жэл соо 1,5 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэн нэмээгдэжэ алмагдаха байна.

Партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд арадай баялигта гамтайгаар хандахын түлөө хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие үдэр бүри ябуулха, гамгүйгөөр үрихэ ябадалтай, электрын элшэ хүсые ашагтайгаар хэрэглэхын түлөө эрид шууд тэмсэхэ уялгатай. Электрын элшэ хүсэ хэрэглэдэг заводууд, фабриканууд, шахтанууд, электростанцинууд болон электрын хүсэ дамжуулха түхеэрэлгэнүүд дээрэ, транспорт болон барилга дээрэ, бүхы предприяти болон эмхи зургаануудта коммунистнууд болон эдэбхитэдһээ бүридэһэн комиссинуудые байгуулха шухала гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет тоолоно. Тэдэ комиссинууд электрын элшэ хүсые ашагтай һайнаар хэрэглэхын түлөө тэмсэлдэнь партийна, ажахын организацинуудта саг үргэлжэ туһаламжа хүргэжэ байха юм. Комиссинууд хадаа электрын элшэ хүсые гамтайгаар гаргашалхын хойноһоо хинажа байха, энэ хэрэгтэ тохёолдоһон дутагдалнуудые элирүүлжэ, тэдэниие усадхаха, хэрэгтэй болоо һаань, эдэ асуудалнуудые хүтэлбэрилхы органуудай урда табижа байха ёһотой.

Электрын элшэ хүсые ашагтай һайнаар, гамтайгаар гаргашалга бүгэдэ арадай хэрэг болохо ёһотой. Электрын элшэ хүсые алмаха арга боломжонуудые элирүүлжэ, ашаглахын түлөө бүгэдэ арадай добтолго хэхэ, тэрэниие гамгүйгөөр үрихэ ябадалтай үдэр бүри тэмсэбэл туйлай ехэ элшэ хүсые арадай аша туһада гаргажа үгэхэ, совет хүнэй ажалые бүри ехэ бүтээсэтэй болгоохо, хүн зоной ажаһуудалые бүри һайжаруулха арга боломжо олгохо байна.

Промышленностиин предприятинууд, транспорт, барилга болон эмхи зургаануудта эли хараатай газарта электрын элшэ хүсые ашагтайгаар хэрэглэхын түлөө тэмсэжэ байха гэһэн, энэ тэмсэлдэ ажалша үргэн олониитые хабаадуулха хэрэгтэ туһалхаар тодорхой уряанууд үлгэгдэхэ ёһотой. Эдэ уряанууд гоёон шэмэглэгдэһэн, ойлгосотой байха зэргэтэй, мүн электрын элшэ хүсэ алмахын тула үйлэдбэриин участок, цех, предприяти болон эмхи зургаан ямар арга боломжотойб гэжэ тэдэ уряанууд соо харуулагдаха байна. Тэрэшэлэн электрын элшэ хүсые бодолгүйгөөр гаргашалга—хүн түрэлтэндэ хэрэглэгдэхэ зорилготой ехэ баялигые гамгүйгөөр урижэ байһан ябадал гээшэ гэжэ харуулһан уряанууд байха болоно.

Электрын элшэ хүсые гамтайгаар гаргашалха талаар жэшээ харуулжа байһан түрүү бригаданууд, цехүүд, предприятинууд болон совнархозуудай дүй дүршэлые шууд тарааха, социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр эмхидхэхэ, ниитын харалга үнгэргэхэ, энэ талаар ороһон һайн дурадхалнуудые бэелүүлхын хойноһоо хиналтые шангадхаха, туйлагдаһан үрэ дүн тухайгаа коллективэйнгээ урда ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй саг соогоо тоосожо байхые хангаха, электрын элшэ хүсые ашагтайгаар гаргашалхын түлөө тэмсэлдэ бүхы ажалшадые элсүүлхын тула үйлэдбэриин зүблөөнүүдые, нютагай хэблэл болон радио хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Нүхэдүүд!

Коммунистнууд, профсоюзай гэшүүд, комсомолшууд, промышленностиин предприятинуудай, транспорт болон барилганудай, колхоз болон совхозуудай, научно-шэнжэлэлгын, проект табидаг, мүн конструкторска организацинуудай, культурно-ажаһуудалай эмхи зургаануудай, совнархозуудай, министерствонууд болон зургаануудай ажалшад энэ бэшэгые зүбшэн хэлсээд, электрын элшэ хүсые ашагтай һайнаар гаргашалха талаар тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалха бэзэ, мүн шэнэ арга боломжонуудые элирүүлжэ ашаглаха бэзэ гэжэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет этигэнэ. Тиигэбэл мүнөө электрын элшэ хүсөөр оронойнгоо хэрэглэмжые бүри хүсэд дүүрэнээр хангаха арга боломжо олгогдохо байна.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет.

1959 оной ноябриин 24.
Москва город.

Италиин Республикын Президент Джованни Гронкиин Советскэ Союз айлшалхаяа байһан тухай

Албан хэрэгээр Советскэ Союз айлшалыт гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиум Италиин Республикын Президент Джованни Гронкиие уриһан юм.

Энэ уряалые Италиин Республикын Президент баяртайгаар угтажа абаа. 1960 оной январиин 8-да тэрэ Москвада ерэжэ, Советскэ Союзда хоёр долоон хоног шахуу саг соо айлшалха юм.

Программын ёһоор, Италиин Республикын Президент СССР-эй нийслэл хото—Москвада байжа, Советскэ Союзай гүрэнэй ажал-ябуулагшадтай уулзахаһаа гадна, Ленинградта айлшалха байна.

Президент Гронкитой хамта Италиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Джузеппе Пелла ябалсаха юм.

Гвинейн Республикые Толгойлогшо Секу Туре Советскэ Союз соогуур аяншална

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Гаградахи дачада амаржа байнхай. Тэрэ ноябриин 23-най үдэшэ обед хэжэ, Гвинейн Республикын Президент, Правительствын түрүүлэгшэ Секу Туре гэгшые хүндэлөө.

Гаграда хүрэһэнэйнгөө һүүлээр, ноябриин 24-нэй үглөөгүүр Секу Туре, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд «ИЛ-18» самолёдоор Адлерһаа Ленинград орохоёо гараа.

Сочын Адлерай, Хостын олониитын организацинуудай түлөөлэгшэд Адлерска аэропортһоо хүндэтэ айлшаниие мордохуулаа.

Тэрэ үдэртэнь, Гвинейн Республикын гүрэнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагшые ленинградайхид хани халуунаар угтаһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ комиссиин түрүүлэгшэ Н. А. Мухитдинов, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо А. Л. Орлов болон бусад Секу Туре гэгшэтэй хамта эндэ ерэлсэһэн байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн И. В. Спиридонов, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Н. Н. Родионов, Ленинградай городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. И. Смирнов, СССР-эй, РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй, Ленинградай городской Соведэй депутадууд айлшадые амаршалаа.

Н. И. Смирнов Секу Туре хоёр аэродром дээрэ үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь Гвинейн Республикын Президент, Правительствын түрүүлэгшэ Секу Туре, тэрээнтэй суг ябалсагшад город ороо. Замдань хэдэн олон мянган ленинградайхид тэдэниие амаршалһан байна.

(ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сесси

РСФСР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй Хоёрдохи сесси ноябриин 24-дэ Москвада хүдэлмэрөө эхилбэ.

Үглөөнэй арбан час. Депутадууд, олон айлшад Кремлиин Ехэ ордоной заседаниинуудай зал соо суглараба. Нүхэд **А. Б. Аристов, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, А. Н. Косыгин, Д. С. Полянский** гэгшэдэй правительственна ложонуудта ерэжэ һуухадань, депутадууд, айлшад нэрьемэ удаан альга ташалгаар тэдэниие угтаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **В. И. Прохоров** сессиие нээгдэһэн дээрэ соносхоо. Гараһан депутадуудай орондо һунгуулиин хоёр округто шэнээр һунгагдаһан депутадуудай эрхэ түлөөлэлгын шалгагдаһан тухай элидхэл хэхын тулада Мандатна комиссиин Түрүүлэгшэ депутат **А. С. Трофимовта** үгэ үгтэнэ.

Шэнээр һунгагдаһан депутадуудай эрхэ түлөөлэлгые Верховно Совет мэдэрээ.

Наһа бараһан депутат К. М. Быковэй орондо, республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор депутат И. Д. Леоновые сесси һунгаа.

Сессиин иимэ зүбшэхэ зүйл нэгэн дуугаар баталагдаба:

1. РСФСР-эй арадай ажахые 1960 ондо хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай.
2. РСФСР-эй 1960 оной Гүрэнэй бюджет тухай, РСФСР-эй 1958 оной Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай.
3. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадые депутадһаань болюулха тухай Хуулиин проект тушаа.
4. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй указуудые баталалга.

Зүбшэхэ зүйлэйнгөө нэгэдэхи асуудалые сесси хэлсэжэ ороо. Республикын арадай ажахые 1960 ондо хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай элидхэл хэхын тулада РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, РСФСР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ депутат **В. Н. Новиковто** үгэ үгтөө.

Элидхэлшэ иигэжэ онсолон тэмдэглэбэ. 1959 ондо— долоон жэлэй нэгэдэхи жэлдэ—социалистическэ экономико болон соёл культурые дэбжээлгэдэ туйлагдаһан шэнэ амжалтанууд хараада абтажа, түсэбөөр хараалагдаһан даалгабаринууд тодорхойлогдонхой. Республикын промышленность продукци бүхы дээрэнь, мүн олон эгээл шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ 11 һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид, ноябриин 21-дэ дүүргэв. Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн нёдондо жэлэй тус үеынхитэй сасуулбал 11 процентээр нэмэһэн байна. Хара болон үнгэтэ металлурги, химическэ, нефтиин промышленность, энергетикэ болон машина бүтээлгэ гэхэ зэргын промышленностиин гол шухала һалбаринууд түргэнөөр хүгжөө, Арадай хэрэглэлэй эд бараан бүри ехээр гаргагдадаг болоо. РСФСР-эй хизаар, область болон автономно республикануудай бүхы шахуу совнархозууд түсэбтэ даалгабаринуудаа дүүргэхэ талаар һайн үрэ дүн туйлаһан байна.

Хүдөө ажахыда мүн лэ горьтой амжалта туйлагдаа. Волга шадарай, Хойто Кавказай хэдэн районуудта, зарим түбэй областьнуудта ган гасуурай болобошье, шэнэ газар элдүүрилгын урда тээхи эгээн лэ ургаса һайнтай жэлнүүдэйхидэ орходоо ехэ ороохо таряа республикамнай бүхы дээрээ хуряажа абаа. Малай тоо түргэнөөр олон болоно, ашаг шэмэнь дээшэлнэ. Мяха, үндэгэ, нооһо худалдаха гүрэнэй түсэб болзорһоо урид, октябриин 20 хүрэтэр дүүргэгдээ.

Ажалшадай байдал саашадань һайжаруулха талаар бүхы Союз доторойхидол адляар Россин Федераци дотор 1959 ондо ехэ юумэ хэгдээ. Хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай салин хүлһэн дээшэлээ, колхознигуудай олзо доход бүри ехэ болоо. Арадай ажахын хэдэн һалбаринуудта 6—7 часай хүдэлмэриин үдэртэ оронхой. Арбан һарын турша соо, нёдондо жэлэй тус үеынхидэ орходоо, 12 процентээр ехэ талмайтай гэр байра баригдаа.

Гэхэтэй хамта зарим совнархозуудай, тэрэ тоодо Костромской, Ульяновска, Тюменскэ, Омско совнархозуудай нилээд олон предприятинууд үйлэдбэриингөө программа болон даалгабаринуудые үшөөл дүүргэжэ шаданагүй гэжэ элидхэлшэ саашань тэмдэглэбэ. Продукциин, илангаяа арадай хэрэглэлэй тус тус эд бараанай шанар саашадань һайжаруулхын түлөө зарим газарта ёһотой тэмсэл хэгдэнэгүй. Ондоо районуудта продукци үгэхэ талаар тогтоогдоһон болзорнуудые зарим совнархозууд сахидаггүй байна. Хэдэ хэдэн совнархозууд капитальна хүдэлмэриин түсэб дүүргэлгээр гээгдэлдэ оронхой.

1960 оной түсэб тухай элидхэлшэ саашань дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Ерэхэ жэлдэ арадай ажахын бүхы һалбаринууд бүри түргэнөөр саашадаа хүгжэхөөр хараалагдаа. Тиихэдэ хүндэ промышленность булюу ехээр хүгжөөгдэхэ, тэрэнэй үндэһөөр ажалшадай байдал улам һайжаруулагдаха юм.

Долоон жэлэй даабарита тоонуудаар тогтоогдоһондо орходоо бүри ехэ даалгабаринууд 1960 ондо тогтоогдоо гэжэ депутат Новиков хэлэбэ. Россин Федерациин промышленна продукциин бүхы ургалта долоон жэлэй түрүүшын хоёр жэлдэ 19 процентээр нэмэхэ, харин долоон жэлэй түсэбөөр 16 процентээр нэмэхэ гэжэ хараалагдаһан байгаа. 1960 ондо промышленна продукци бүхы дээрэнь гаргалга 7,6 процентээр, тэрэ тоодо үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэ 8,2 процентээр, хэрэглэлэй эд бараа гаргалга—6 процентээр нэмэхэ гэжэ хараалагдаа. Ороной зүүн районуудта промышленна барилга бүри ехээр хэгдэхэ. Эдэ районуудта шэнэ предприятинуудые бариха, хуушануудыень үргэдхэхэ талаар һүүлэй үедэ ехэ хүдэлмэри хэгдэнхэй. 1960 ондо Сибириин промышленна продукци 10 процентээр нэмэжэ, 1950 оной хэмжээнһээ гурба шахуу дахин ехэ болохо байна. Ерэхэ жэлдэ Сибирь болон Урал 1940 ондо Россин Федерациин бүхы дээрээ гаргаһанһаа ехэ продукци үйлэдбэрилхэ байна.

Республикын предприятинууд шэрэм хайлуулгые 1 миллион 830 мянган тонноор, булад—2 миллион 850 мянган тонноор, прокат гаргалгые—2 миллион тонноор ехэ болгохо юм. Энэнь һүүлэй гурбан жэлэй турша соо хара металл үйлэдбэрилгын жэл соохи дунда зэргын ургалтаһаа нэгэ хахад дахин ехэ юм. Тиимэһээ Эрхүүгэй областиин Коршуновско, Красноярска хизаарай—Тейскэ, Свердловско областиин Качканарска рудагай баялиг уурхайнуудые, илангаяа Курска суранзата аномалиин шадарай уурхайнуудые түргэнөөр ашаглаха шухала болоно.

1960 ондо үнгэтэ металлургиие саашадань хүгжөөхын тулада ехэ юумэ хэгдэхэ, химическэ промышленностьда шэнэ предприятинууд бүри олоор баригдаха, хуушануудынь һэльбэн заһабарилагдаха байна. Нефтиин болон газай промышленностиие ерэхэ жэлдэ түргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ түсэбөөр хараалагданхай. Электроэнерги гаргалга 1959 онойхитой сасуулбал, 11 процентээр ехэ болохо. Мүнөө үеын тон орёо нарин түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг болохо талаар машина бүтээлгын бүхы һалбаринуудта ехэ хэмжээнүүд абтахаар хараалагданхай. Барилгын материалнуудые бүтээдэг промышленностиие хүгжөөлгэдэ түсэб дотор ехэ анхарал хандуулагдана.

Хүн зоной хэрэглэлые бүри хүсэдөөр хангаха тухай ехэ оролдолго гаргагдаха байна. Ерэхэ жэлдэ арадай хэрэглэлэй эд бараан бүри элбэгээр бүтээгдэдэг болохо. РСФСР-эй хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленность бүхы дээрээ 313 миллиард түхэригтэ хүрэтэр продукци бүтээжэ гаргаха юм.

Хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтэ тухай хэлэхэдээ, элидхэлшэ иигэжэ мэдээсээ. Россин Федераци эгээн ургаса һайнтай байһан 1958 онойхидо орходоо, багсаахада, 425 миллион пүүдээр ехэ ороохо таряа 1960 ондо бүхы дээрэнь хуряажа абаха гэжэ даб дээрэ тодорхойлогдоһон байна. Сахарай свёкло ургуулжа абалга 1959 онойхидо орходоо, тухайлхада, 2 миллион тонноор ехэ болохо. Хартаабха, огородой эдеэ болон бусад продуктнууд бүри ехээр абтадаг болохо. Мал ажалай продукт улам элбэгээр абаха, бүхы түрэлэй малай, шубуунай тоо бүри олон болгохо гэжэ хараалагдаа. Илангаяа кукуруза ехээр тариһанай, ургасыень дээшэлүүлһэнэй ашаар тэжээл элбэгээр бэлдэдэг болохо нэмэлтэ хэмжээнүүд хараалагдаа. Машина түхеэрэлгэ, минеральна утэгжүүлгэ элбэгээр гаргажа, хүдөө ажахыда үгэхэ хэмжээнүүд түсэб дотор хараалагданхай.

КПСС-эй ЦК-гэй болохоёо байһан Пленумдэ бүхы оромнай мүнөө ехэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэжэ байна. Колхозно болон совхозно үйлэдбэрине саашадань хүгжөөн дэбжээхэ асуудалнууд тус Пленум дээрэ али бүхы талаһаа һайса зүбшэн хэлсэгдэхэ юм. Пленумые эрхимээр угтахын, хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгээр абаха уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада хүдөө ажахын ажалшад хэмжээ абажа байна гээд депутат Новиков онсолон тэмдэглээ.

Бүхы түхэлэй транспорт, харгын ажахы болон хэлхээ холбоон 1960 ондо саашадаа хүгжөөгдэхэ байна.

Республикын арадай ажахыда капитальна хүдэлмэри хэхын тулада 1960 ондо 123 миллиард 378 миллион түхэриг һомологдохо. Энэнь урда жэлэйхидэ орходоо 10 шахуу процентээр ехэ.

1960 ондо ажалай бүтээсэ саашадаа дээшэлхэ, үйлэдбэриин гаргаша химдаруулагдаха байна.

Республика дотор гүрэнэй мүнгэ зөөрөөр бүхы дээрээ 30 миллион 138 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гү, али нёдондо жэлэйхидэ орходоо 4 миллион дүрбэлжэн метрээр ехэ талмайтай байрын гэрнүүд 1960 ондо баригдажа, ашаглалгада үгтэхэ юм. Коммунальна ажахы, арадай гэгээрэл саашадаа хүгжэхэ. мэргэлжэлтэд бүри олоор бэлэдхэгдэхэ, хүн зониие эмнэлгын эмхи зургаанууд улам һайнаар хангагдаха байна.

РСФСР-эй арадай ажахые 1960 ондо саашадань хүгжөөхэ программа хадаа долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, Совет ороной үмэнэ КПСС-эй XXI съездын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ туһалха байна.

1960 оной арадай ажахын түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлжэ, манай орондо коммунизм байгуулха агууехэ хэрэгтэ эрхим туһа нэмэрээ оруулхын тулада Россин Федерациин ажалшад хүсэ шадалаа гамнахагүй гэжэ элидхэлшэ үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

РСФСР-эй 1960 оной Гүрэнэй бюджет тухай, Россин Федерациин 1958 оной Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай РСФСР-эй Финансын министр депутат **И. И. Фадеев** элидхэл хээ.

Элидхэлшэ иигэжэ хэлэбэ. 1960 оной бюджедэй орошо болон гараша 231.886 миллион түхэриг байхаар хараалагдаа. Энэнь мүнөө жэлэйхидэ орходо 25.235 миллион түхэригөөр гү, али 12,2 процентээр ехэ байна. Гүрэнэй болон кооперативна предприятинуудһаа 1960 ондо РСФСР-эй бюджедтэ орохо мүнгэн 23.551 миллион түхэригөөр нэмэжэ, 205.402 миллион түхэриг болохо. Энэнь бюджедэй бүхы орошын 88,6 процентынь болохо юм.

Промышленностиин, барилгын хэрэг хүтэлбэрилгые шэнэдхэһэнһээ уламжалан, предприятинуудай хүдэлмэри шанарайнгаа талаар нилээд ехээр һайжараа гэжэ элидхэлшэ саашань мэдээсэбэ. 1959 оной арбан һарын турша соо бүхы совнархозууд продукциин өөрынь үнэ химдаруулха даалгабариие дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур таба миллиард шахуу түхэриг алмаһан байна. Нөөсэлэлгэ хэхэ, бюджедтэ түлөөһөө оруулха түсэбүүдээ совнархозууд амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Бюджедтэ орохо түлөөһэнүүдые гүйсэдхэхын тулада совнархозуудай бүхы предприятинууд гүрэнэй түсэбүүдые, өөрынь үнэ химдаруулха, нөөсэлэлгэ хэхэ даалгабаринуудые дүүргэхэ зэргэтэй. Гэхэтэй хамта эдэ даалгабаринуудые дүүргэдэггүй үшөөл олон предприятинууд бии. Үлүү гаргашануудые ехээр хэһэнһээ уламжалан, продукциин өөрынь үнэ хүндэрдэг байна. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гээшэ продукциин өөрынь үнэ химдаруулха, нөөсэлэлгэ ехээр хэхэ шиидхэхы арга нүхэсэл болоно. Энэ шухала даалгабариие 1959 ондо РСФСР-эй совнархозууд амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Гэхэтэй хамта зарим совнархозуудта — Бурядай, Коми болон Приморско совнархозуудта ажалай бүтээсын ургалта, 1958 онойхитой сасуулбал, салин хүлһэнэй ургалтаһаа гээгдэлтэй байна.

Хүн зонһоо татагдаһан гүрэнэй налогһоо бюджедтэ ородог мүнгэнэй хэмжээн жэл ерэхэ бүри бага болоно гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. 1959 ондо налогһоо ороһон мүнгэ зөөри бюджедэй бүхы орошын 9,8 процент болодог байгаа һаа, ерэхэ жэлдэ 9,1 процент болохо гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Тиихэтэй хамта хото, хүдөөгэй хүн зоной олзын дээшэлхэдэ нөөсэлэлгын кассануудта мүнгэн ехээр ородог болоо. Энэ ушар совет арадай байдалай улам һайжаржа байһые гэршэлнэ.

Республикын бюджедэй гарашанууд тухай тогтоходоо нүхэр Фадеев иигэжэ мэдээсэбэ. 1960 ондо арадай ажахыда 116.981 миллион түхэриг, социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта —104.169 миллион түхэриг зорюулагдаха байна.

Промышленна предприятинууд болон барилгын организацинуудта бюджедһээ 69.798 миллион түхэриг, хүдөө ажахыда—16.100 миллион түхэриг, коммунально-байрын ажахыда—18.788 миллион түхэриг, ажахын бусад һалбаринуудта 12.295 миллион түхэриг зорюулагдаха байна. Гадна предприятинууд болон ажахын организацинууд өөһэдынгөө зөөриһөө 109.569 миллион түхэриг гаргашалха. 1960 ондо арадай ажахые хүгжөөлгэдэ хамта дээрээ бюджедэй болон ажахын өөһэдынь зөөриһөө 226.550 миллион түхэриг гү, али 1959 онойхиһоо 19.927 миллион түхэригөөр ехэ мүнгэ зөөри зорюулагдаха байна. Энэ зөөриин гол хубинь капитальна барилгада зорюулагдаха юм гэжэ депутат И. И. Фадеев хэлээ.

КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ерэхэ жэлдэ хара болон үнгэтэ металлургиин предприятинуудые хүгжөөлгэдэ 21.733 миллион түхэриг, химическэ промышленностиие — 10.088 миллион түхэриг, нефтиин, газай промышленностиие—19.587 миллион түхэриг, машина бүтээлгые—14.970 миллион түхэриг гаргашалагдаха байна.

РСФСР-эй 1958 оной Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоое Верховно Соведэй баталамжада депутат И. И. Фадеев табиба.

РСФСР-эй 1960 оной Гүрэнэй бюджедые амжалтатайгаар дүүргэлгэ Россин Федерациин экономико болон соёл культурые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ туһалха, коммунистическэ байгуулалтын асари ехэ программа бэелүүлхэ хэрэгтэ манай арадай эрхим туһа нэмэри болохо байна гэжэ элидхэлшэ үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

Нэмэлтэ элидхэл хэхын тулада РСФСР-эй Верховно Соведэй Бюджетнэ комиссиин Түрүүлэгшэ депутат **А. С. Борисенкодэ** үгэ үгтөө. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведээр табигдаһан, республикын арадай ажахые 1960 ондо хүгжөөхэ түсэбые һайшааха, Бюджетнэ комиссиин оруулһан заһабаринуудые хараада абалсан, РСФСР-эй 1960 оной Гүрэнэй бюджедые, тэрэшэлэн РСФСР-эй 1958 оной Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосооое баталха гэжэ комиссиин зүгһөө тэрэ дурадхаа.

Элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ эхилбэ.

Депутат **А. В. Гриценко** (Эрхүүгэй область) түрүүлжэ үгэ хэлээ. Эрхүүгэй областьдо угаа ехэ хубилалтын болоһон тухай тэрэ хөөрөө. Имагтал һүүлшын табан жэлэй турша соо 135 промышленна предприяти эндэ ашаглалгада үгтэһэн байна. Долоон жэлэй турша соо область бүри ехээр хүгжэхэ. Промышленна продукциинь хэмжээн гурба үлүүтэй дахин нэмэхэ юм.

Хүдөө ажахые энергеэр бүри һайнаар хангадаг болохо хэрэгтэнь областьдо туһаламжа үзүүлхэ шухала байһан тухай тэрэ заагаа.

Промышленна продукци үйлэдбэрилгын талаар долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь нэгэ жэл урид дүүргэхэ гэжэ республикын ажалшадай уялга абаһан тухай депутат **А. А. Абдразяков** (Татарай АССР) үгэ хэлэхэдээ мэдээсээ. Предприятинуудые шэнэ техникээр зэбсэглэһэнэй ашаар, нэмэлтэ мүнгэ зөөри абангүйгөөр энэ зорилго бэелүүлэгдэхэ юм.

Никита Сергеевич Хрущевой Америкын Холбоото Штадуудта аяншалга мүнөө жэлдэ болоһон баяр баясхаланта ушарнуудай дундаһаа эгээн лэ гайхамшагтайнь болоно. Бүхы совет хүнүүд шэнги Тамбовско областиин ажалшад Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын эб найрамдалда дуратай политикые ехээр дэмжэнэ гэжэ депутат **И. И. Сухарев** (Тамбовско область) мэдүүлээ.

Областиин ниитын мал ажалай түргэнөөр хүгжэжэ байһан тухай тэрэ саашань дэлгэрэнгыгээр хэлээд, түсэб болон бюджедые баталха тухай дурадхалые дэмжэнэб гэжэ депутат Сухарев мэдүүлээ.

Областиин промышленностиин, хүдөө ажахын амжалтанууд тухай депутат **В. Н. Комаров** (Амурска область) хөөрэһэн байна. Алас Дурна зүгэй шэнэ газар элдүүрилгэдэ хабаадалсахыень залуушуулые В. Н. Комаров үгынгөө түгэсхэлдэ уряалаа.

Үдэшын заседани дээрэ депутат **А. М. Прокофьев** (Смоленскэ область) түрүүлжэ үгэ хэлэхэдээ, совнархозой предприятинуудта үйлэдбэриин хэмжээнэй нёдондонойхидо орходоо арба гаран процентээр нэмэһэн тухай мэдээсээ. 1960 оной түсэбэй ёһоор радиотехническэ, электротехническэ, инструментальна, прибор бүтээлгын промышленностиин һалбаринууд область дотор байгуулагдаха юм.

Депутадууд **В. С. Топильская** («15 лет Октября» совхозой директор), **З. А. Шашков** (РСФСР-эй Гол мүрэнэй флодой министр), **Т. С. Иваненко** (Магаданска область), **В. С. Гольцов** (Тюменскэ область), **С. Т. Пузиков** (Ростовско область), **А. П. Бочкарев** (Саратовска область) үдэшын заседани дээрэ мүн лэ үгэ хэлэһэн байна.

РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси ноябриин 25-да хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлхэ.

(ТАСС).

Хүсэ ехэтэй шэнэ турбогенератор бүтээгдэбэ

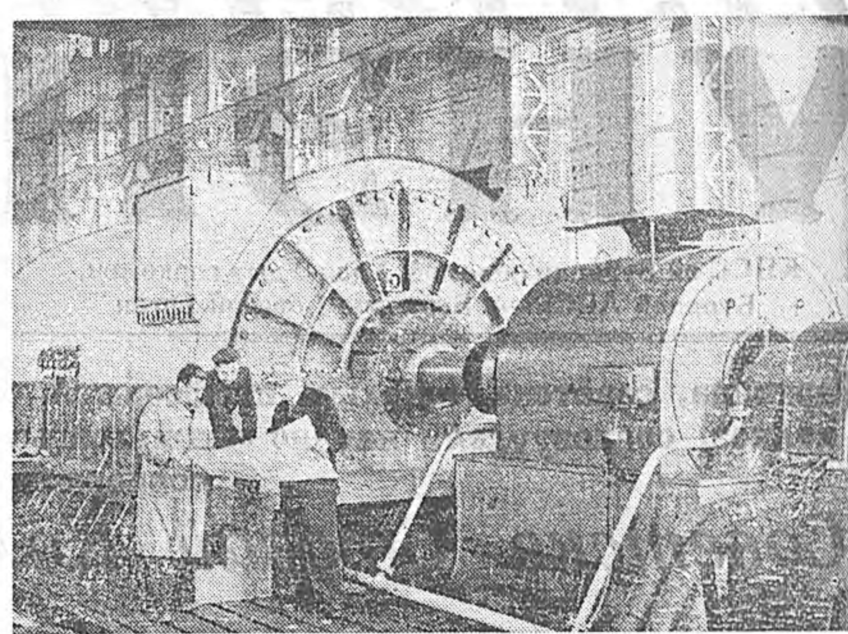

Электромашинануудые бүтээдэг Харьковдахи заводто 200 мянган киловатт хүсэтэй шэнэ турбогенератор байгуулагдаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ турбогенератор туршагдажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэй

Кабанскын аймагай партконференциһээ

Нёдондонойхидоо орходоо 2,2 дахин ехэ мяха мүнөө жэл абаха тухай Кабанскын аймагай колхозууд, совхоз үүсхэл гаргаа һэн. Иимэ һайшаалтай мүрысөө бүхы республика дотороо үүсхээд, хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тулада аймагай партийна, советскэ хүтэлбэрилхы органууд, колхозуудай правлени болон партийна организацинууд эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулхань, шанга тэмсэл дэлгэрүүлхэнь гэжэ һанагдаһан байгаа. Теэд үүсхэл гаргахыень гаргаад, абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө ёһотой тэмсэл дэлгэрүүлэгдээгүй байшоо. Энээнһээ боложо мяхашье, мүн һү, үндэгэ, нооһошье абаха уялганууд тон муугаар дүүргэгдэжэ байна. Ноябриин 1-дэ гүрэндэ мяха худалдаха уялга хахадлаашьедүй, һү — 68,2, үндэгэ — 48,6, нооһо — 91,6 процент дүүргэгдэһэн байба.

Һая эндэ аймагай партийна конференци боложо, КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Мирошниченкын тоосоото элидхэлэй һүүлээр, абаһан уялгануудай дүүргэгдээгүй байһан тушаа шанга шүүмжэлэл гараа. КПСС-эй айкомой, партийна эхин организацинуудай зүгһөө зоной дунда эмхидхэлэй, ойлгуулагмжын хүдэлмэри һулаар ябуулагдаһан дээрэһээ абаһан уялгаяа дүүргээгүйбди, «үүсхэл гаргаһан нэрээе хухаржа байнабди» гэжэ делегадууд нүхэд **Воронин, Сюсин, Моложников** гэгшэд шүүмжэлээ. Нютаг нютагуудта эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулхын орондо аймагай хүдөө ажахын инспекциин хүдэлмэрилэгшэдэй, КПСС-эй айкомой секретарьнуудай ехэнхи сагаа кабинедүүдтээ үнгэргэдэг, хүдөөгэй фермэ, гүүртэнүүдтэ үсөөнөөр ябадаг тухайнь тэдэнэр заагаа.

Энэ жэлэй малай үбэлжэлгэшье бэлэдхэл муутайгаар захалагдажа байна. Олон колхозуудай үбэлжөөнэй газарнуудта үбһэ тэжээл зөөгдөөгүй, мал ямаршье нормогүйгөөр эдеэлүүлэгдэнэ. Һүүлэй үедэ һү һаалга эрид доошоложо байнхай. Иимэ ушарай боложо байхада үнеэдтэ силос, талха таряанай зүйл эдюүлэгдэнэгүй, һаалишад хүсэдөөр табигданагүй.

Мүн промышленность, барилгын, транспортын талаар ехэхэн дутагдалнуудай байһаниинь элирүүлэгдээ. Аймагай 16 промышленна предприятинуудай 5-ниинь 10 һарынгаа түсэб дүүргэнгүй, гүрэндөө 3 миллион шахуу түхэригэй продукци дутуу үгөө.

Үйлэдбэриингөө даалгабариие жэлһээ жэлдэ дүүргэдэггүй цементын заводой муугаар ажалладаг байһанда конференциин делегадууд КПСС-эй айкомые шангаар шүүмжэлбэ. Энэ жэл завод мүн лэ жэгдэ бэшээр, таһалдалтайгаар ажаллажа, 10 һара соо хэдэн мянган тонно цемент гүрэндөө дутуугаар үгөө. Түсэбөө дүүргэдэггүй, түүхэй эд, элдэб материал, электрын хүсэ гам хайрагүйгөөр гаргашалдаг, машина, түхеэрэлтэнүүдээ зогсоодог байһан тула завод бүтээн гаргадаг зүйлнүүдэйнгээ өөрынь үнэ сэнгые дээшэлүүлнэ.

Тэрэшэлэн барилгын нэгэдэхи трест барилгын-монтажна хүдэлмэриингөө түсэб хододоо дүүргэнэгүй. Мүнөө жэлэйнгээ 10 һарын түсэбые 98 процент дүүргэжэ, хахад миллион шахуу түхэригэй гарза хээ. Энэ трест хүдэлмэриингөө хүсэ болон мүнгэ зөөриие хэдэн барилгануудта хубаарилжа, ажалаа буруугаар хуушанай хоригдоһон аргаар ябуулна. Иигэжэ үбэлэй хүйтэн болотор хэдэ хэдэн барилганууд дүүргэгдэнгүй үлөө.

Промышленна хэдэн предприятинуудта тиимэ байдалай тохёолдоһон ушар коммунистнуудай һанаае ехээр зобоожо байһаниинь гайхалтайшье бэшэ. Энэ дутагдал тухай нүхэд **Бугдаев, Константинов, Конин** болон бусад шүүмжэлхэ зуураа, партиин айком промышленна предприятинуудай ажал хүдэлмэриие һайнаар шэнжэлнэгүй, үйлэдбэриин асуудалнуудые шиидхэлгэдэ партийна эхин организацинуудай үүргые дээшэлүүлнэгүй гэжэ зааба. Энэ талаар мүн совнархоз, тумэр харгын отделени тушаа шүүмжэлхы ажаглалтанууд хэгдээ. Шэнэ техникэ хубаарилхадаа совнархоз алдуу гаргана, цементын заводой тээрмэ дэлгын фабрикын түхеэрэлтэнүүдые шэнэлхэ асуудалые шиидхэнэгүй гэжэ нүхэр Бугдаев хэлээ. Жэлэй туршада предприятинуудай үйлэдбэриин түсэбые совнархозой хэдэн дахин һэлгэдэг тухай делегат нүхэр Константинов шүүмжэлээ.

Тиихэдэ идеологическа хүдэлмэриие һайжаруулха асуудалда конференци шухала анхаралаа хандуулба.

Конференциин һүүлээр эмхидхэлэй пленум боложо, партиин айкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр **Н. Ф. Тихоненко**, хоёрдохёор — **А. Д. Филиппенко**, секретаряар — **В. А. Комиссаров** һунгагдаа.

С. Никифоров.

Комбинадай партконференци

Һая Зэдын комбинадай ээлжээтэ партийна конференци боложо, парткомой секретарь **В. И. Гурулев** тоосоото элидхэл хээ. КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, тоосоото үе соогоо партийна комитет, партийна эхин организацинууд эмхидхэлэй, зоной дунда ябуулдаг ойлгуулагмжынгаа хүдэлмэриие зарим тэды һайжаруулаа гэжэ элидхэлшэшье, үгэ хэлэһэн хүнүүдшье тэмдэглээ.

Тиигэхэ зуураа конференцидэ хабаадагшад партийна комитедэй, партийна эхин организацинуудай хүдэлмэридэ байһан горьтойхон дутагдалнуудые элирүүлбэ. Комбинат ашагта малтамал илган абаха түсэбөө дүүргэнэгүй. Комбинадай цехүүдтэ машина, техникын муугаар ашаглагдадаг байһан тухай шанга шүүмжэлэл гаргаа. Ажахын ажал ябуулгые хинан шалгаха үүргээ партком, партийна эхин организацинууд муугаар дүүргэнэ гэжэ заагдаба. Мүн идеологическа хүдэлмэридэ ажалшадые, илангаяа залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ ехэхэн дутагдалай байһаниинь элирүүлэгдээ.

— Ажалай үйлэдбэриин бүтээсэ дээшэлүүлхэ, бүтээн гаргадаг зүйлнүүдэйнгээ өөрынь үнэые химдаруулха, долоон жэлэйнгээ түсэбые табан жэлдэ дүүргэхэ уялга абаһэмди. Теэд тэрэ уялгын ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай элидхэлшэ юушье хэлэбэгүй,—гэжэ делегат нүхэр **Добровенский** хэлэбэ. Саашань нүхэр Добровенский зарим цехүүдэй, жэшээлхэдэ, заһабарилгын-механическа заводой социалистическэ уялгаяа таһалдуулжа байһан тухайнь хэлээ.

Хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн олохо, хубаарилан табиха хэрэгтээ парткомой алдуу эндүү гаргадаг байһан тухай нүхэр **Мурчин** шүүмжэлбэ.

Ажал хүдэлмэридөө байһан горьтойхон дутагдалнууд, ехэ ехэ арга боломжонууд элирүүлэгдэжэ, саашанхи зорилгонууд хараалагдажа, дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталан абтаба. Комбинадай партийна комитет шэнээр һунгагдаа.

К. Поломных.

Монголой Арадай Республикын 35 жэлэй ой

☆☆

хэ сүлөөтэ арадай ехэ һайндэр

оной ноябриин 26-да Монрадай ажабайдалда түүхэтэ болоһон юм. Арадай түлөөэй нэгэдэхи съезд—Арадай з хурал Монголой Арадай блика байгуулха тухай шиид- гаргажа, түрүүшын конститаталһан байгаа. Аха дүү арад национальна энэ рөө тэрэ гэһэнһээ хойшо ури тэмдэглэнэ.

поёдто, колонизаторнуудта үсэн, национальна бэеэ даанйдалай, демократиин, сомын түлөө тэмсэлдэнь монрадые, тэрээнэй революционтиие Октябриин агууехэ уртал, В. И. Ленинэй сэсэн заабари зоригжуулаа.

гол орон капитализмын захүгжэнгүй сэхэ социализмын урагшаа дабшаха аргатай жэ В. И. Ленин монгол тадай түлөөлэгшэдтэ бүри 1920 хэлэһэн юм. В. И. Ленинэй оретическэ тобшололой тон айһыень ажабайдал элирүүруулаа.

лай ехэ түбэг бэрхэшээлнүүабан гараһан монгол арад раа омогорхохо ёһоороо охоно. Эрхэ сүлөөтэ энэ арад нгаа хүтэлбэриин ашаар ажабайдал байгуулгадаа й амжалта туйлаа. Партинь эна хамта угаа ехэ түбэг бэрэлнүүдые дабан гараһан байрадай засагай урда тээ монад зон нүүдэл мал ажалтай, тарялан тон багаар эрхилйхаһаа гадна, булта шахуу ашэг мэдэхэгүй байһан юм.

өө үеын Монгол хурдан түрүгжэжэ байһан экономико культуратай гүрэн болонхой. жэ Союзай туһаламжын, жэлнүүдтэ Хитадай Арапубликын, мүн социалисэ бусад оронуудай ахадүүаламжын ашаар Монголой й Республикада нүүрһэ, руда ха, металл болбосоруулха, эхэхэ, гутал-арһанай, мүн бузын промышленность байдаа. Арадай ажахын үйлэдэг бухы продукциин 42-һоо процентыень промышленна риятинууд гаргана. Монгол үнөө үеын түмэр замтай, авльна, агаарай харгытай бой. Радио, телефон, телеграф эр хэрэглэгдэдэг болоо.

эй үедэ хүдөө ажахыдашье билалта болоһон байна. Оролшадай ажахын 98 гаран тинь хүдөө ажахын нэгэдэлороо. Мүнөө үедэ Монголой й Республикада 400 гаран нэгэдэлнүүд тоологдоно. Эдэлнүүдтэ машинна-мал ажа- станци туһална. Гадна мал таряан ажал эрхилдэг онь- уулагдаһан гүрэнэй 25 ажапубликада байгуулагданхай. э наймаашад, гар уралгаүн лэ бултэ нэгэдэлнүүдтэ уулагдаа.

лай байгуулалтын гол туйь юуб гэхэдэ, гүрэнэй полиэ, ниитын гол хүсэн болохо эришэн анги эмхидхэгдээд, урган хүгжэһөөр. Городто үгшад Монголой бухы хүн гурбанай нэгэ хубинь боло-

турна байгуулалтадашье ехэ та туйлагдаа. Эхин, дунда, ургуулинуул, клубууд болон ууд олоор байгуулагдаа. дотор үзэг бэшэг мэдэхэгүйтол түлэб эрдэм номтой бобайна. Мүнөө 7 хүн бүриин нь эрдэм номдо һуралсана. альна мэргэжэлтэдые бээг гүрэнэйнгөө университеонголнууд омогорхохо ёһоогорхоно.

голой Арадай Республикада ультурын, эрдэм ухаанай энэй ашаар арадай интеллибайгуулагданхай. Дээдэ эрмэргэжэлтэд арбан жэлэй эхигэй сасуулбал 8 дахин оо.

олой Арадай Революционно XIII съезд, тэрэшэлэн партиин Центральна Комитедэй энэ жэлэй март һарала болопон Пленум оронойнгоо экономико хүгжөөхэ, арад зонойнгоо ажаһуудалые саашадань һайжаруулха тушаа туйлай ехэ шэнэ зорилго табяа. Республикын арадай ажахы болон культура 1958—1960 онуудта хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тэрэ съезд дээрэ баталагдаһан юм. Гурбан жэлэй турша соо капитальна барилгада нэгэдэхи табан жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин шахуу, хоёрдохи табанжэлэйхиһээ 49,5 процент ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдаха байна.

Промышленна предприятинууд гурбан жэлэй турша соо 53 процент ехэ продукци бүтээн гаргадаг болохо юм. Хүнгэн, элеэ хоолой, түлишын-энергетическэ, металл болбосоруулгын, барилгын промышленность нилээд хүгжэхэ түсэбтэй.

Гэр байра мүн ехээр баригдахаар хараалагдана. Республикын нииелэл хото Улан-Баторта, мүн бусадшье городуудта болбосон түхэлтэй байрын, культурна ажаһуудалай байранууд мүнөө үедэ олоор бодхоогдожо байна.

Гурбан жэлэй түсэбэй ёһоор хүдөө ажахын социалистическэ һалбари саашадаа хүгжэжэ үргэлжэлхэ юм. Энэ үе соо хүдөө ажахын 150 нэгэдэл байгуулагдаха түсэбтэй. Адуу малай тоо толгой 1957 онойхитой сасуулхада 7,2 процентээр олошоржо, 25 миллиондо хүргэгдэхэ юм.

Шэнэ газар ехээр элдүүрилжэ, таряалангай талмайе үргэдхэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. 1961 ондо ороноо өөрын ороохо таряагаар хангажа, хари гүрэнһөө ороохо таряа асархаяа болихо гэһэн зорилго Монголой Арадай Революционно партиин Центральна Комитет табяа. Энэ туйлай шухала зорилгын шиидхэгдээд байхада Монголой гол ажахы болохо мал ажал һайн тэжээлээр хангагдаха юм.

Шэнэ газар ашаглахадань Советскэ Союз Монголдо али болохоор туһална. СССР Монголой Арадай Республика хоёрой хоорондо байгша оной февраль һарада хэлсээ баталагдаһанай ёһоор Советскэ Союз Монголдо хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые, хэрэгтэй техникэ эльгээжэ байна. Һүүлшын хоёр жэлэй турша соо 100 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэгдээ. Бухы дээрээ 300 мянган гектар элдүүрилэгдэхээр хараалагдана.

Арадай гэгээрэлые бүри саашадань хүгжөөхэ гэжэ гурбан жэлэй түсэб дотор хараалагдана. Хүдөө нютагуудтахи һургуулиин наһанай үхибүүдые уялгата ёһоор эхин классай эрдэмдэ һургаха, городуудта, мүн ехэ ехэ һуурин газарнуудай үхибүүдтэ бүгэдэниитын долоон классай эрдэм олгохо зорилго табигданхай.

Ороной экономико, культурын хүгжэхэтэй, арад зоной энхэ байдалай һайжархатай хамта Монголой Арадай Республикын уласхоорондын холбоо барисаан, нэрэ хүндэ улам дээшэлһэн байна. Монгол орон мүнөө үедэ социалистическэ бухы оронуудтай, тэрэшэлэн Инди, Индонези, Бирмэтэй дипломатическа харилсаа байгуулаа. Социалистическэ бусад гүрэнүүдтэл адли Монгол гүрэн бусад гүрэнүүдтэй худалдаа наймаа эрхилнэ, эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэнэ.

Аха дүү гүрэнүүдтэй, түбхын түрүүндэ Советскэ Союзтай нягта барисаа байгуулжа, бэе бэедээ туһалалсаһанай ашаар лэ социализм байгуулгадаа эдэ бухы амжалта туйлаабди гэжэ монгол арад, тэрээнэй парти тоолодог байна.

Совет хүнүүд Монголой Арадай Республикын туйлаһан амжалтаар баясана. Монголой Арадай Республикада социализмын байгуулагдажа дүүрэхэдэ хүсэн түгэс социалистическэ лагерь улам бэхижэхэ, Монголойшье газар дээрэ коммунизмын илан мандаха саг дүтэлхэ байна.

Н. Поляков.

ДЭЭРЭ: түмэр замшадай урал һайханай самодеятельностиин гэшүүд абижа байна.

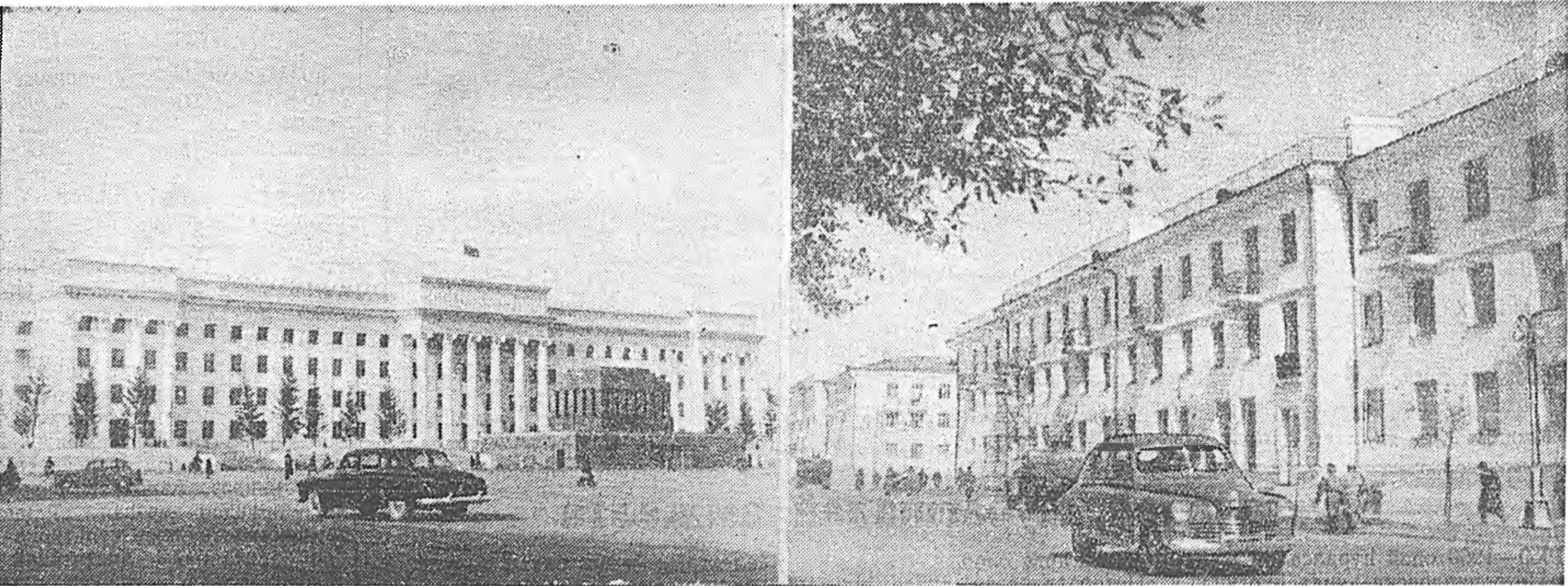

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Монголой Арадай Республикын правительствын байшан. 2. Улан-Батор хотын үйлсэнүүдэй нэгэн.

Цэндийн ДАМДИНСҮРЭН

МОНГОЛ НЮТАГ

Сагаан саһан малгайтай
Ногоон модон хүрмэтэй
Хүхэ уһан хормойтой
Баян Хангай ууламни.
 Маша дэлгэр хангаймни
 Мал һүрэгөөр дүүрэн
 Малшан олон монголшууд
 Баяр жаргалаар дүүрэн.
Алаг сэсэг хүнжэлтэй
Алтан эрдэниин хэвэлтэй
Арюун шэмэтэ хүрьһэтэй
Атар хээрэ нютагмни.
 Урагшаа ниитээрээ дабшажа
 Улад зоноороо сэнгэлдэхэдэ
 Уужам тала нютагмни
 Улам тэниглэнээр һанагдана.
Арюун һалхинай амисхалтай
Алтан наранай туяатай
Амта түгэлдэр бэлшээритэй
Агуу дэлгэр губимни.
 Мандаһан Монгол ороной
 Мал һүрэгэй олошорходо
 Манай дэлгэр губимнай
 Маша һайханаар үзэгдэнэ.
Бадарха замаа олоһон
Баяр сог мандуулһан
Баатар хүсэтэ зоригтой
Баян монгол жаргалтай.
 Ород монгол найрамдажа
 Олон ниитээрээ баясахада
 Орон нютагайм үзэсхэлэн
 Онсо һайханаар тодорно.

А. Жамбалдоржиев бурядшалба.

Политехническэ эрдэм шудалжа эхилээ

Промышленностьда, хүдөө ажахыда шэнэ техникын ехээр хэрэглэгдэдэг болоһонтой дашарамдуулан техническэ эрдэм һайнаар шудалһан хүнүүдые бэлэдхэн гаргаха гэһэн харюусалгатай зорилго Монголой Арадай Республикын арадай гэгээрэлэй органуудай үмэнэ табигдаһан байна. Тиимэһээ һургуулинуудтахи һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эрид һайжаруулха, һурагшадта политехническэ эрдэм зааха хэрэгтэй болоһон байгаа.

Һуралсалай предмедүүд, илангаяа физикэ, хими, биологи, зуралга үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор заагдадаг болоо. Һурагшад физикэ шудалхадаа мүнөө үеын электротехническэ приборнуудтай, оронойнгоо промышленность, хүдөө ажахыда хэрэглэгдэдэг машина, түхеэрэлгэнүүдтэй, радио, телефоной аппаратуранууд гэхэ мэтэтэй танилсана. Химиин хэшээлнүүдтэ ороной химическэ промышленностиин үндэһэн асуудалнууд заагдана.

Монголой һурагшад хүдөө ажахын гол һалбари болохо мал ажал, таряан ажалые һонирхон шудалдаг юм. Һургуули бүхэндэ туршалгын участок эмхидхэгдэнхэй. Һурагшад тэдэ участогуудтаа багшанарайнгаа заабаряар ороохо таряа, огородой эдеэ тарихаһаа гадна ургаса дээшэлүүлхэ аргатай танилсана, хүдөө ажахын машинануудые шудална.

Ахалагша классуудай һурагшад мал харууһалха дүй дүршэлдэ һуралсаха тушаа угаа ехэ арга боломжотой. Тэдэнэр һуралсажа байха үедөө жэжэ, томо малай үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ асуудалтай танилсана. Республикын эхин классуудай һурагшад 1956—1957 онһоо эхилжэ элдэб юумэ дархалжа һурадаг болоо. Мүнөө үедэ дунда һургуули бүхэндэ модо, түмэр дархалха түхеэрэлгэнүүдтэй байранууд бии болонхой. Багшанарай техникумүүдтэ, дээдэ һургуулинуудта һурагшад модошо, түмэршэ дарханай мэргэжэл шудалдаг болоо.

Монголой Арадай Республикын гэгээрэлэй министерствын баталһан һуралсалай шэнэ түсэбэй ёһоор, дунда һургуулинуудай 8—10-дахи классуудта 1960—1961 оной һуралсалай жэлһээ эхилжэ агротехникын, зоотехникын, машиноведениин үндэһэ һуури шудалха предмедүүд заагдахань. Һургуули шадар, мүн классһаа гадуурхи ажалда һурагшадые хабаадуулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Монголой һурагшад Улан-Батор хотын пионернүүдэй ордонгой, эдир натуралистнүүдэй станциин ажалда элдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болонхой. Һурагшад туристнүүдэй аяншалгада хабаадалсахаһаа гадна, предприятинуудаар, культурна гэгээрэлэй эмхи зургаануудаар экскурсида ябана. 7—10 классуудай һурагшад жэл бүри зунайнгаа амаралтын үедэ промышленна предприятинуудта, хүдөө ажахыда хүдэлжэ, ажал хүдэлмэритэй танилсадаг болоо.

Монголой Арадай Республикын залуу үетэн эрдэм ном оролдосотойгоор шудалжа, Эхэ орондоо туһатай хүнүүд болохые хүсэнэ.

Тоо, баримтанууд

✪ Монголой Арадай Республикадахи хүдөө ажахын нэгэдэлнүүд 1958 онойхидо орходоо 22,2 процентээр олошороо.

✪ Машинна-мал ажалай станцинууд 1946 онойхидо орходоо 1959 ондо 4 дахин олошорбо. 1952 онойхитой сасуулбал 1959 ондо гүрэнэй ажахынууд хоёр дахин олошорһон байна.

✪ 1959 ондо болоһон бүридхэлгын ёһоор адуу малай тоо толгой 1958 онойхитой сасуулбал 1,9 процентээр олошороо. 1953 онойхидо орходоо 1958 ондо ветеринарна пунктнуудай тоо 1,4 дахин, лабораторинуудай, фельдшерскэ пунктнуудай тоо нэгэ дахин олошорбо.

✪ Ороной таряалангай талмай 1958 онойхидо орходоо 1959 ондо 43 процентээр үргэдхэгдөө. Ороохо таряа суглуулга 1958 онтой сасуулбал 1959 ондо гүрэнэй ажахынуудта 2 дахин ехэ болоһон байна.

✪ 1957 онойхитой сасуулбал 1960 ондо тракторнууд гүрэнэй ажахынуудта 5,3 дахин, машинна-мал ажалай станцинуудта—10,2 дахин, комбайнууд гүрэнэй ажахынуудта 4 дахин, машинна-мал ажалай станцинуудта—9,9 дахин олоор хэрэглэгдэдэг болоһон байна.

✪ Промышленна предприятинуудай бүтээн гаргадаг продукци ороной бухы ажахын гаргадаг продукциин 40 гаран процентые эзэлнэ. Монголой Арадай Республикын промышленность бухы 1930 оной турша соо гаргаһан продукцие мүнөө нэгэ үдэрэй турша соо бүтээдэг болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: монгол арадай эрэлхэг зоригто хүбүүн Сүхэ-Баатарта табигдаһан памятник.

Эрэлхэг зоригтон

Үнгэрэгшэ хабарай наратай дулаан үдэрнүүдтэ партиингаа уряае эдир залуу хүбүүд, басагадай һайшаан дэмжээд, шэнэ газар элдүүрилхэеэ ошохо үедэнь Улан-Баторай багшанарай училищиин студентнэр үетэн нүхэдһөө мүн лэ дутуугүй алдарта хэрэгтэ зориһон юм. Тэдэнэр Монголой Залуушуулай Революционно Союзай үнэмшэлгэдаабаряар Иро гэжэ мүрэн шадар түмэр зам барихаар ошоо һэн. Хорёод хүрэжэ ябаһан эдэ залуушуул зунай урин дулаан сагта һайнаар амаржа сэнгэхын орондо, бага бэшэ түбэг бэрхэшээлнүүдые дабажа, Эхэ орондоо ашатай туһатай ажал хээ.

Түмэр замай барилга дээрэ 5 һараһаа дээшэ ажаллаһан мянгаад студентнэр 27,4 мянган кубометрын хэмжээнэй газар малтажа, гүрэндөө 3,4 миллион түхэригэй олзо оруулһан байна. Эрэлхэг зоригтоной гараар бүтээгдэһэн түмэр харгыгаар барилгын модо тээһэн вагонууд Дулаанхан хадын урда захаар шуумайлдадаг болоо. Энээнэй ашаар Сүхэ-Баатар городой саарһа-модоной комбинат, ниислэл хотын предприятинууд үнэ багатай барилгын модоор хангагдадаг болобо.

Гол түлэб басагадһаа бүридэһэн студентнэрэй, багшанарай ажалые парти, правительство ехээр һайшаажа, тэдэнэрые халуунаар амаршалаа, түмэр замай барилгада онсо шалгарһан студентнэр болон багшанарые «Ажалай габьяагай түлөө» гэһэн Монголой Арадай Республикын медаляар шагнаа.

Хамтын ажалай баяр

(Журналистын блокнодһоо)

Монгол орондо хаанашье яба — завод, фабрикануудай, станогуудайшье хажууда, автомашина, тракторнуудай рульдашье, тала майлын дундуур адуу мал, хони ямаа адуулжа ябаһан, али городуудай сэсэрлиг садууд соогуур амаржа, сэнгэжэ байһан хүнүүдэйшье дунда яба—өөрэгүй, хүнүүдэй хододоол дуу дуулажа, аалиханаар аман соогоо ямар нэгэн дуунай аялга гүбэнэжэ байхыень дуулахат. Ямаршье арад дуунда дуратай юумэ бэзэ, тиибэшье монгол хүн дуу, хүгжэмдэ бүришье дуратай гэжэ тон зүб хэлсэдэг байна. Энэ ушарые бидэнэр Түб аймагай Цогто-Үндэр сомоной «Партизан» нэгэдэлдэ ошоходоо «нюдөөроо хаража, шэхээрээ дуулажа» ябабабди.

...Тала майлын дундуур табан хушуу мал — хони ямаад, атар тарган үхэрнүүд һүрэглэн бэлшэжэ, бүхэн, зогдор ехэтэй тэмээнүүд эндэ тэндэ дапхайлдан зогсожо, үзэхэшье модогүй орой нюсэгэн хада гүбэйнүүдэй хяранuудта һэбшээ һалхинда үлеэлгэн, суута монгол моридой эдеэлжэ ябахань харагдана.

Аянай бидэниие газаршалжа ябаһан нүхэдэймнай янза бүреэр — монголооршье, ородооршье, бурядааршье дуулалдаха, арадай дуунуудайшье, оперын ариинуудайшье аятай зохид аялга татаха гээшэнь аргагүй, харгын холые мэдэнгүй хүрэхэ газартаа дүтэлшэбэбди. Нэгэ газарта хэдэн зуун адуун суглуулагданхай, эмнигүүдые ургалалган болож байба.

— Манай ошожо ябааша «Партизан» нэгэдэлэй адуун һүрэг даа, — гэжэ «Жуулчинай» («Интурист») дарга Шархүү хэлэнэ. — Адуу ургалалгые хараха дуратай гүт?

Иимэ һонин юумые хараха дурагүй нэгэшье хүн үгы байжа, автобусанай харгыһаа хадууран, адуу ургалжа байһан газарта ошоо һэн. Ута ута ургануудые шоролзуулһан залуухан хүбүүд эмниг хүлэгүүдые эрьюулэн шуумайса гүйлгэлдэжэ, заримыень бугуульдажархинхай, собхоруулжа, эмээл тохожо байба. Монгол адуунай дошхоншье гээшэнь хэлэшэгүй, садатараа собхоржо дэбхэржэ, булгижа бухажа дүүргээд, гэнтэ тархиингаа зүглэһэн тээшэ һомон хурданаар гүйшэнэ. Нилээд удаахан саг соо эсэтэрынь гүйлгэжэ гүйлгэжэ эрьежэ ерэхэдээ хүбүүд баһал дуугаа дууланхай, хүхюутэй согтойгоор эмнигүүдээ адуундань табина.

Адуу ургалалгые хараад саашалжа, удаашьегүй нэгэдэлэй амаралтын газарта хүрэжэ ерэбэбди. Байшангай орой дээрэ улаан туг намилзажа, гоё һайхан монгол хээтэй майханай хажууда олон хүн угтажа байба.

— Зай, зочон айлшад, замдаа сайхан ябажа ерэбэ уу? Аячараа ёстойт, гэрт оржо, хоол баригты, үглөө болотор амарагты, — гэжэ нэгэдэлэй дарга нүхэр Вандан уряа һэн.

— Эндэ манай ажалай түрүүшүүл амардаг юм, — гэжэ хэлээд, нүхэр Вандан саашань үргэлжэлүүлнэ: — Одоо бидэнэр нютагтаа нэгэдэл эмхидхэжэ, хамтын ажалтай болообди. Адуу малнай жэлһээ жэлдэ үдэжэ, ашаг шэмэнь дээшэлжэ байна. Мүнөө 40-өөд мянган малтай болообди. Энэ жэл хэзээ хэзээнэйхиһээ олон түл абтаа, мүнгэн олзомнай ехээр дээшэлээ.

Саашань тэрэ Монгол орон дотор һангай ажахынуудһаа («госхозуудһаа») гадна хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдэй хаа хаанагүй байгуулагдажа дүүрэжэ байһан тухай хөөрөө. Ингэжэ монгол арад мүнөө хамтын ажалтай болоожо, хүхюутэй баяртайгаар ажаллажа, ажаһуужа байна.

Мүнөө Монгол орондо хаанашье ябахадаа хамтын ажалые магтаһан хэдэн олон дуунуудай аялга дуулажа һонирхохот.

Д. Цыренжапов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Батор хотын һургуулинуудай нэгэндэ.

РЕСПУБЛИКЫН ҺУРГУУЛИНУУДААР

Курумкан тосхондо найман жэлэй интернат-һургуули шэнээр баригдажа, тэндэ түрүүшын хэшээлнүүд эхилбэ. Зураг дээрэ: тус интернат-һургуулиин байшангууд.
А. Мантаевай фото.

Багшанарай, һурагшадай амжалта

1959—1960 оной һуралсалай жэлдэ Петропавловска дунда һургуули шэнэ программада ороо.

— Хэшээлээ эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ, үхибүүдэй эдэбхи эрмэлзэл дэмжэн бадаруулха, тэдэнние ажалда абьяастайгаар һургаха асуудалнууд манай багшанарай гол зорилго болонхой,—гэжэ тус һургуулиин директор Алексей Данжаевич Батуев хөөрэнэ. Нүхэр Батуевай хэлэһэниинь яһала зүбтэй, тодорхой баримтаар олон. Улан-Удын № 65 һургуулиин жэшээгээр Петропавловска дунда һургуули бүхы һурагшадаа нэгэ халаанда—үдын урда тээ һургадаг болонхой. Тэндэ 14 кабинет нээгдээ. Классуудай орондо кабинедүүдые нээһэнэй ашаар багшанарай, һурагшадай сүлөөтэй саг ехэ болоо, тэрэшэлэн үдын хойно элдэб кружогуудай хэшээл үнгэргэхэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха арга олоо.

Петропавловска дунда һургуули шэнэ программада орохынгоо урда тээ ехэ бэлэдхэл хэһэн байна. Политехническэ циклын эгээл шухала зүйлнүүд болохо физикын, химиин, тоо бодолгын кабинедүүд һуралсалай жэлэй эхилхэһээ бүри урид түгэс түхеэрэгдэһэн байгаа. Үрэмдэлгын, токарна станогуудые, эпидиаскоп, магнитофон, оёдолой машина, пылесос гэхэ зэргын түхеэрэлгэ, хэрэгсэлнүүдые һаяшаг худалдажа абаа.

Багшанар А. Д. Батуев, И. Н. Шишмарев, Д. Н. Муруев, С. С. Аюшеева, Ю. С. Бальчугова, В. Д. Дамбинимаев, ажалай багша К. П. Пахомов гэгшэд хэшээлнүүдээ үйлэдбэритэй, нютагай колхозуудай ажал хүдэлмэритэй нягта холбоотойгоор үнгэргэнэ. Ахалагша классуудай һурагшад һургуулидаа электрын гэрэл, радио оруулха зорилгоор ехэ хүдэлмэри хээд, географиин талмай бии болгоо. Мүнөө биологиин багша Д. Н. Муруев XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой комсомолшууд-залуушуулай һү һаалиин фермэдэ юһэдэхи классай һурагшадай ажалые хүтэлбэрилнэ.

Үнгэрөөшэ зундаа энэ һургуулиин һурагшад колхозуудта хүдэлмэрилөө. Тэдэнэр хамтадаа 3000 ажалта үдэр олоһон, 29 мянган түхэриг мүнгэ абаһан байха юм. Мүн һургуули шадархи һуралсал-туршалгын талмайда 16 гектар кукуруза хуряагаа. Хэдэн олон һурагшад хартаабха малтаһан, турнепс хуряаһан, силос дараһан, ороохото ургамал хуряалсаһан байха. Колхозуудта хүдэлжэ байхадаа хүдэлмэриин дүй дүршэл түргөөр олодог, ажалда абьяастай болодог, бэе махабадаа сулажуулдаг байна.

Сагаан-Усанай РТС трактор, комбайн гэхэ зэргын хүдөө ажахын машина, зэбсэг һаядаа үгэхэнь. Тэдэ машина, зэбсэгүүдээ хадагалха, заһабарилжа байха парк, мастерской һурагшад өөһэдөө барихань.

Петропавловска дунда һургуулида автомобиль, трактор шудалха, зоотехническэ кружогууд нёдондо жэл тогтоогдоо бэлэй. Тэндэ һураһан хүбүүд, басагадай олонхинь зундаа трактористнуудай туһалагшад болоод ажаллаа. Һуралсалай жэлэй эхиндэ уран дархалалгын, эсхэн оёлгын, шубуу үсхэбэрилгын курсанууд нээгдээ һэн. Үхибүүд промкомбинадай цехүүдтэ ошожо, мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй, мастернуудай хүтэлбэри доро ажаллана. Машиноведениин кабинет соо тракторай частьнуудые табиха, хабсаргаха столнууд түхеэрэгдээ. Һаядаа тэндэ тракторай корпус табигдаха. Трактористнуудай курс дүүргэһэн һурагшад ерэхэ зундаа XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилхэ. Энэ жэлдэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо шофёрнуудай курса нээгдэхэ. Тэндэ дунда һургуулиин арбаад һурагшад һуралсаха.

Петропавловска дунда һургуули ажал һуралсал хоёрой хоорондохи алгасалые усадхаха түрүүшын алхам хээ. Гэбэшье дутуу дунданууд олон тохёолдоно. Жэшээнь, һурагшад ажалай зэр зэбсэгээр гүйсэд хангагданагүй, багшанар туршалгын станцинууд, научна эмхи зургаануудтай нягта барисаа байгуулжа шадаагүй байһаар.

Мүнөө Петропавловска дунда һургуулиин багшанар, һурагшад багшанарай дүрбэдэхи республиканска съездын урда тээ һуралсалдаа, ажалдаа шэнэ амжалта туйлахын тула оролдожо байнад.

С. Табдаев, багша.

Һургуули, түрэлхид хамтадаа

Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаа бэхижүүлхэ, орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай Хуулие бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ түрэлхидэй үүргэ айхабтар ехэ. Ушар иимэһээ һургуули түрэлхид хоёрой хоорондохи барисаан энэ үедэ урдынхиһаа улам үргэдэхэ, улам бэхижэхэ зэргэтэй. Үхибүүдтэ эрдэмэй эшэ үндэһэ шудалуулха, тэдэние коммунистическээр хүмүүжүүлхэ зорилгоёо зүбөөр ойлгоһон түрэлхид, һургуулинууд энэ асуудалда онсо анхарал хандуулна.

Ториин аймагай Үлэгшэнэй дунда һургуулиин багшанар, түрэлхид багашуулые хамтаараа хүмүүжүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна. Һаяхан һургуулиин байшан соо түрэлхидэй үргэн суглаан болоо. 1—10 классуудай һурагшадай түрэлхид бултадаа тэндэ ерээ.

Һурагшадай тетрадьнууд, ханын газетэнүүд, фотомонтажууд, һурагшадай физкультурна командануудай болон уранһайханай бүлгэмүүдэй мүрысөөнүүдтэ түрүү һуури эзэлһэнэй түлөө абаһан дипломууд, грамотанууд һургуулиин ехэ зал соо табигдаһан байгаа. Суглаанай эхилхын урда тээ һурагшадай уранһайханай бүлгэмэйхид түрэлхидтэ зорюулжа бэлдэһэн концертээ харуулаа. Багшанар Г. Б. Батомункуева, В. В. Денисов гэгшэдэй хүтэлбэри доро багашуул угаа һонирхолтой дуу, хатар болон элдэб наада эхэ, эсэгэнэртээ харуулжа баясуулаа.

Суглаан нээгдэбэ. Үлэгшэнэй һургуулиин директор, РСФСР-эй габьяата багша П. Ц. Гомбоева «Үхибүүдые гэр бүлэдэнь яажа хүмүүжүүлхэб» гэһэн асуудалаар лекци уншаба. Удаань «һуралсалай нэгэдэхи четвертиин дүн, хоёрдохи четвертиин зорилгонууд» гэһэн асуудалаар һургуулиин һуралсалай таһагые даагша З. Н. Бахутова эхидхэл хээ.

Багшанар, түрэлхид олоороо үгэ хэлэхэдээ, үхибүүдые хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэхи дутуу дунданудые элирүүлээ, саашанхи зорилгонуудаа тодорхой болгоо. Нүхэр Ц. Банзаракцаев түрэлхидэй зүгһөө үгэ хэлэхэ зуураа, түрэлхидэй комитедэй муугаар хүдэлмэрилдэг, үхибүүдэй гэртээ номоо ямараар үзэдэг, сүлөөтэй сагаа яажа үнгэргэдэг байһыень шалгадаггүй гэжэ зүбөөр шүүмжэлһэн байха юм .Түрэлхид С. Цыремпилов, Б. Эрдынеева, багшанар Ц. Б. Мангатаев, М. Д. Цыденова гэгшэд һургуули бүлэ хоёрой холбоо бүри һайжаруулха, үхибүүдые хүдэлмэрээ хайшан гэжэ хамтадаа хүмүүжүүлхэб гэһэн асуудалнууд дээрэ тогтоһон байна.

Һурагшадые ажалда дүршүүлхэ талаар түрэлхид өөһэдөө ажалша хүнүүд болохолоороо нилээд ехэ туһаламжа үгэжэ шадаха байна гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Гэхэтэй хамта һурагшадта машина, зэбсэг шудалуулха хүдэлмэри муугаар ябуулагдана, Үлэгшэнэй һургуули мүнөө болотор машина, зэбсэггүй байһаниинь һуралсалда һаад тойбо ушаруулна гэжэ тэдэнэр хэлэһэн байна.

Түрэлхидэй суглаан үхибүүдые ажалда дадал болгохо, тэдэние коммунистическээр хүмүүжүүлхэ зорилго эршэмтэйгээр бэелүүлхын тулада түрэлхид, багшанар нягта холбоотойгоор оролдохо зэргэтэй гэжэ тэмдэглээ.

Г. Б. Токтохоев, багша.

МАНАЙ ЦЕХ СОО

Би паровозо-вагонно заводой зэр зэбсэгэй цехтэ түмэр харуулдагшаар хүдэлмэрилнэб. Соёлой добтолгын эхилхэлээр энэ шухалын шухала хэмжээ-ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаха гэжэ шиидээ һэмди. Тиихэдэ хэн юу хэхэб, ямар хэмжээ-ябуулгада хабаадахаб гэһэн асуудал суглаан дээрээ зүбшэн хэлсээ һэмди.

Харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүдые бэлдэхэ, ханын газетэ ходо гаргаха уялга нүхэр Вертейдэ даалгагдаа һэн. Цехын хүдэлмэришэдэй олоороо хабаадалсадаг болоһон дээрэһээ «Инструментальщик» гэжэ ханын газетэ һарадаа хоёр удаа таһалдалгүй гарана. Тус газетэ цехын хүдэлмэришэдэй хэнэйнь ямараар хүдэлжэ байһание, түрүү хүнүүдэйнгээ ажалай амжалтые ходо харуулдаг, хойрог залхуу хүнүүдые хурсаар шүүмжэлдэг.

Уран һайханай бүлгэм эмхидхэхэ, хүдэлмэриинь хүтэлбэрилхэ даабари слесарь Владимир Белоусовта, Культурын ордонгой баянист Морозовто үгтөө бэлэй. Тэдэнэй оролдоһоной ашаар уран һайханай бүлгэм мүнөө «хүл дээрээ гараа». Агуухэ Октябриин 42 жэлэй ойн һайндэрэй баярай суглаанай һүүлээр уран һайханай бүлгэмэй табиһан концерт хүдэлмэришэдые ехээр һонирхуулаа. Мүнөө энэ кружогойхид Советскэ Конституциин һайндэрые угтуулан, һонирхолтой концерт бэлдэнэ. Хамтын байра, цех соогуур концерт табиһанай удаа Байкало-Кударын аймаг ошожо, шефтэ абаһан колхозойнгоо гэшүүдтэ концерт харуулхаар шиидээ.

Манай цехтэ соёл болбосоролой хүдэлмэри яахадаа түргөөр һайжарааб гэхэдэ, бидэ хүн бүхэндэ тусхай даабари үгөөд, тэрэнэйнгээ хэр зэргээр дүүргэдэжэ байһание олоороо ходо шалгадаг байгаабди.

Манай цех соо хүндэлэлэй самбар бии. Тэндэ түрүүшүүлэй нэрэ бэшэгдэдэг. Олон станок даажа хүдэлдэг Евгений Курочкин, эрхим хүдэлмэришэд Нэля Хомутникова, Сергей Амбуев болон бусадай нэрэ хүндэлэлэй самбарта үе үе болоод лэ бэшэгдэдэг.

Манай цех соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулдаг болоо. Саашадаа дүй дүршэлөө ондоо цехүүдтэ дамжуулдаг, хүдэлмэридэнь туһалдаг болохо гэлсээбди.

Д. Дармаев.

Түрүү киноустановкодо шан барюулагдаба

Профсоюзуудай областной Соведэй Президиум республикын киноустановконуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн хаража үзэбэ. Байгша оной 3-дахи кварталда һайн амжалта туйлаһан Улан-Удын шэлэй механизированнэ заводой клубай дэргэдэхи киноустановко профсоюзуудай областной Соведэй дамжуулгын Улаан туг-ханда, мүнгэн шанда хүртэбэ.

Тэрэшэлэн Темлюйдэхи цементын заводой клубай дэргэдэхи киноустановко һайнаар ажаллаа гэжэ профсоюзуудай Президиумэй Совет тэмдэглээ.

В. Онхонов.

Хилын саанаһаа

А. И. Микоянай Мексикэдэ ошоод байһан тухай

МОНТЕРРЕЙ, ноябриин 24. (ТАСС). Мексикэдэ айлшалжа байһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо А. И. Микоян орон соогуур аяншалхаяа гараба. Үдэрэй 12 часта Монклов гэжэ промышленна багахан городой хүн зон угтажа абаа. Энэ городто Мексика дотор эгээл ехэ «Альтос Орнос» гэжэ металлургическа комбинат байдаг юм.

Тэрэ үдэрөө А. И. Микоян, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд зонойнгоо тоогоор Мексика дотороо гурбадахи һуури эзэлдэг Монтеррей гэжэ город орохоёо самолёдоор ниидээ. Аэродром дээрэ Совет оронһоо ерэһэн айлшаниие мексикано-советскэ культурна холбоо барисаанай институдай хүтэлбэрилэгшэд, гэшүүд угтажа байба. Институдай түрүүлэгшэ Асайенс Матео А. И. Микоянда ехэ гэгшын баглаа сэсэг барюулжа, тэдэнэй городто айлшалһанайнь түлөө баясхалан хүргэбэ.

Городой засаг түрэ баригшад А. И. Микояниие ниитын организацинуудай түлөөлэгшэдтэй, журналистнуудтай уулзуулаа.

Һүүлээрнь А. И. Микоян эндэхи газетэнүүдэй, радио, телевидениин корреспондентнүүдтэй хөөрэлдэбэ. Советскэ промышленностиин хүгжэлтэ тухай, тусхайлбал, булад хайлуулга, нефть, электрын хүсэ абалга тухай тодорхой тоо баримтануудта хабаатай асуудалнуудые тэдэнэр һураһан байна. Эдэ бүхы асуудалнуудта А. И. Микоян тодорхой харюу үгөө. Мүн СССР-тэ хэгдэжэ байһан барилганууд тухай, советскэ наукын амжалтанууд тухай хөөрэһэн байна.

Үдэшэлэн эндэхи телевизионно центрын хүтэлбэрилэгшэд А. И. Микояниие Монтеррей городой хүн зоной урда телевиденеэр үгэ хэлэхыень уряа. Хэды сүлөөгүй байгаашье һаа, А. И. Микоян үгэ хэлэхэ зүбшөөлөө үгөө. Үгэ хэлэхэдээ Мексика тухай аргагүй һайн һанал бодолтой боложо байнаб гэжэ тэрэ тэмдэглэһэн байна. А. И. Микоян Монтеррей городой хүн зондо совет арадһаа мэндые хүргэбэ.

Үдэшэ болоһон хойно А. И. Микоян советско-мексиканска культурна холбоо барисаанай институдта ошоо. А. И. Микоянай ерэхэдэ зал соо институдай олон гэшүүд сугларһан байба. Айлшалһанайнь түлөө Микоянда институдай түрүүлэгшэ ехэ баясхалан хүргэбэ. Бидэнэр бусадтай хани ёһоор ажаһуухаяа, амгалан тайбанаар зэргэ оршон байхаяа хүсэнэбди. Эрдэм наука гээшэ хүн зоной соёл гэгээрэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ хэрэглэгдэһэй гэжэ бидэнэр хүсэнэбди, гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ. Тэрэнэй эдэ үгэнүүд нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаба.

Һүүлээрнь А. И. Микоян богони үгэ хэлээ. Мексика Советскэ Союз хоёрой хоорондо соёл культурын холбоо барисаа бэхижүүлхэ, үргэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэжэ байһанайнь түлөө институдай хүтэлбэрилэгшэдтэ, гэшүүдтэ баяр хүргэбэ.

МЕХИКО, ноябриин 24. (ТАСС). Үсэгэлдэр үдэшэндөө А. И. Микоян, тэрээнтэй сугтаа ябалсаһан хүнүүд Монтеррей городһоо Сьюдад-пемекс (Табаско штат)—Мексикын нефтиин промышленностиин гол газарта хүрэхэеэ самолёдоор ниидээ.

„Н. С. Хрущев Америкэдэ" гэһэн советскэ фильмые Прагада зон ехээр һонирхожо харана

ПРАГА, ноябриин 24. (ТАСС). Чехословакиин телеграфна агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Прагын «Гвезда» гэжэ кинотеатрта харуулагдажа байһан «Н. С. Хрущев Америкэдэ» гэжэ үнгэтэ, документальна фильмые зон аргагүйгөөр һонирхожо харана. Түрүүшын 3 үдэр соо энэ фильмые 11.200 шахуу хүн хараа.

Парижда банкын алба хаагшадай демонстраци болобо

ПАРИЖ, ноябриин 24. (ТАСС). Үсэгэлдэр Парижда салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтые дэмжэжэ, банкнуудай алба хаагшад демонстраци хэбэ. Франциин гурбан эгээ томо банкнуудай Париждахи таһагуудай 4 мянга шахуу алба хаагшад демонстрацида хабаадаа гэжэ франс-пресс агентство дамжуулна.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XIV сесс…

ПОЛИТИЧЕСКЭ КОМИТЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 24. (ТАСС). Үсэгэлдэр Политическэ комитедтэ Корейн асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ захалба. Резолюциин хоёр проект: энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадахын тулада Корейн хоёр гүрэнэй түлөөлэгшэдые урихаар дурадхаһан советскэ, тиихэдэ гансал Урда Корейн түлөөлэгшэдые урихаар баадхаһан американска проектнүүд үзэмжэдэ табигдаа.

Оронойнгоо хоёр хуби боложо хубаараад байхада гасалан зоболон үзэжэ байһан Корейн арадта шухала удхашанартай асуудалые комитет хаража үзэхэнь гэжэ СССР-эй делегат нүхэр И. И. Тугаринов мэдүүлбэ.

Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сесси дээрэ Корейн асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ манай түлөөлэгшэдэй хабаадалсаха арга боломжо олгыт гэжэ ООН-до КНДР-эй правительствын хуулитаар хандаһан ушарта комитедэй анхаралаа хандуулхыень советскэ делегат уряалаа.

Советскэ дурадхалые Польшын, БССР-эй, УССР-эй, Чехословакиин, Албаниин, Бирмын түлөөлэгшэд дэмжэбэ.

Олонхиин дуугаар Американ резолюци абтаа. Социалистическэ оронуудай, Бирмын делегацинууд буруушаажа дуугаа үгэбэ. 15 делегаци һаналаа баряа.

ГЕНЕРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 24. (ТАСС). Хашар болоһон «Венгриин асуудал» гэһэн нэмэлтэ пунктые сессиин зүбшэн хэлсэхэ зүйлдэ оруулха тухай Американ делегациин дурадхалые хаража үзэхын тулада яаралтайгаар татагдаһан ООН-эй Генеральна комитедэй заседани үсэгэлдэр болобо.

Заседани дээрэ түрүүн США-гэй түлөөлэгшэ Лодж үгэ хэлээ. Энэ «асуудалые» Генеральна Ассамблейн сессиин зүбшэн хэлсэхэ зүйлдэ оруулхаар комитедэй һайшаап дурадхаха тухай баадхаха зуураа, тэрэ үндэһэ баримтатай нэгэшье шалтагаан харуулжа шадаагүй.

Гансал Венгриин асуудалаар ООН-эй тусхай түлөөлэгшэ гэжэ нэрэтэй Л. Мунрогой ООН-эй Генеральна секретарьта эльгээһэн бэшэгые, мүн XIII сесси дээрэнь Ас[самб]лейдэ бүдүүлигээр баадхажа… хуулагдаһан резолюциие тэрэ … даа.

Һүүлээрнь Венгриин Арадай … публикын түлөөлэгшэ Я. Пе[тер] үгэ үгтөө. Энэ ямаршье үндэһ[э ба]римтагүй асуудалые Ассамб[лейдэ] дахинаа баадхажа байһан уш[ар] … тэрэ эрид шууд буруушааба. … асуудалые Ассамблейн зүбшэн [хэл]сэхэ зүйлдэ оруулха дурадхал… шэ гэжэ Я. Петер мэдүүлээ, … тэн дайпай дахинаа һэргээл… хорото ябуулгануудта түлхижэ … һантай адли» гэжэ харагдахаа … той. Хуулиингаа ёһоор США-гэй … легациин дурадхал ООН-эй Ус[тав]тай, хэлсээ хэдэг гуримтай оро… тааралданагүй, политическэ та… раа уласхоорондын байдалые … шангадхаха байна гэжэ Венг[рийн] түлөөлэгшэ онсолон заагаа. … риин арадай аша туһын т… ООН-эй аша туһын, саашадаа … хоорондын харилсаанай һай… хын тулада США-гэй гүйлтые … руушаахыень тэрэ Генеральн[а ко]митедые уряалаа.

Венгриин Арадай Респуб[ликын] түлөөлэгшые Чехословакиин, С[ССР]-эй, Румыниин делегацууд дэм[жэбэ]. «Венгриин асуудал» гэдэгые … неральна Ассамблейн мүн[өөнэй] сессиин зүбшэн хэлсэхэ з[үйлдэ] оруулха һэдэлгые эрид буру[ушаа]жа, советскэ делегациие толг[ойлогшо] В. В. Кузнецов үгэ хэлээ, … асуудалые ООН-до зүбшэн … хэдэ Венгриин дотоодын … бүдүүлигээр хамааралсаһан … дал болохо гэжэ тэрэ онсо[лон тэм]дэглээ.

Олонхиин дуугаар Ген[еральна] комитет «Венгриин асуудал…гые Генеральна Ассамблей[н зүб]шэн хэлсэхэ зүйлдэ оруулха… шиидхээ. СССР-эй, Румыниин, [Че]хословакиин делегацинууд … шаажа дуугаа үгэбэ. Ма[рокко], Индонезиин делегацинууд һа[налаа] баряа.

Дуугаа үгэлгэнэй һүүлээр [Вен]гриин түлөөлэгшэ үгэ абажа … шиидхэбэриин абтаһанда … шаналжа байһан тухайгаа … бэ. Энэ баадхажа табигдаһан … далые зүбшэн хэлсэхэдэ … рондын байдал шангадхаха … гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Англо-советскэ хани барисаан

ЛОНДОН, ноябриин 24. (ТАСС). 1960 оной апрелиин 1-һээ 1961 оной апрелиин 1 болотор хоёр ороной хоорондо соёл культурын, наукын, гэгээрэлэй, техникын талаар харилсаа хэхэ түсэбэй асуудалнуудаар Советскэ Союзай, Великобританиин правительственна делегацинуудай хоорондо эндэ хэлсээн боложо захалба.

Мүнөөдэр үглөөгүүр делегацинуудай түрүүшын пленарна заседани болоо. Мүн наука, техникэ, гэгээрэлэй талаар, тэрэшэлэн [и]скусство, кино, радиогой … нуудаар подкомитедүүд ажа[ллажа] захалһан байна.

Советскэ делегациие С[ССР-эй] Министрнүүдэй Соведэй дэр[гэдэхи] хилын саанахи оронуудтай [куль]турна харилсаанай талаар … комитедэй түрүүлэгшэ Г. А. … ков, Англиинхиие—Англиин … дын хэрэгүүдэй министрые … ментын талаар орлогшо … Аллен толгойлно.

Журналистнуудай уласхоорондын харилсаа байгуулха комитедэй заседани

ВЕНА, ноябриин 23. (ТАСС). Журналистнуудай уласхоорондын харилсаа байгуулха комитедэй заседани Венэдэ болобо. Заседаниин хүдэлмэридэ 19 ороной журналистнууд, тэрэ тоодо Советскэ Союзай түлөөлэгшэд хабаадалсаа.

Журналистнуудай хоорондохи харилсаа болон һаналаа нэгэдэлгые бэхижүүлхэ, тэдэнэй ажабайдал болон хүдэлмэриин арга боломжонуудые һайжаруулха, журналистнуудай һаадгүйгөөр ажаллаха, һонинуудые дуулгажа байха … ломжо олгохо зорилгоор, 19… намар Европын оронуудай … Бүхэдэлхэйн журналист[нуудай] хоёрдохи уулзалга зарлаха … шиидхэбэри баталан абтаба.

Журналистнуудай хоёрдох[и уул]залгада бэлэдхэхэ хэрэгтэ … сыт гэһэн уряатайгаар … журналистнуудай бүхы наци[ональ]на, уласхоорондын организа[цинуud]та хандаа.

Советскэ баскетболистнууд США-да ошобо

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 24. (ТАСС). Үсэгэлдэр баскетболоор СССР-эй эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй суглуулагдамал команданууд Нью-Йорк ерээ.

Советскэ баскетболистнууд Американ Холбоото Штадуудай хэдэн шанга командануудтай хэрэй ёһоной уулзалга хэхэ…

Редактор Ц. Ц. ЦИБУ…

Адрес редакции: г. Улан-Удэ. ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—4…, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16…

Н01205. г. Улан-Удэ Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак № 5…